

R O K S M R K U

5 | 2004
ročník 10

Měsíčník pracovníků Lesů České republiky a příznivců lesa

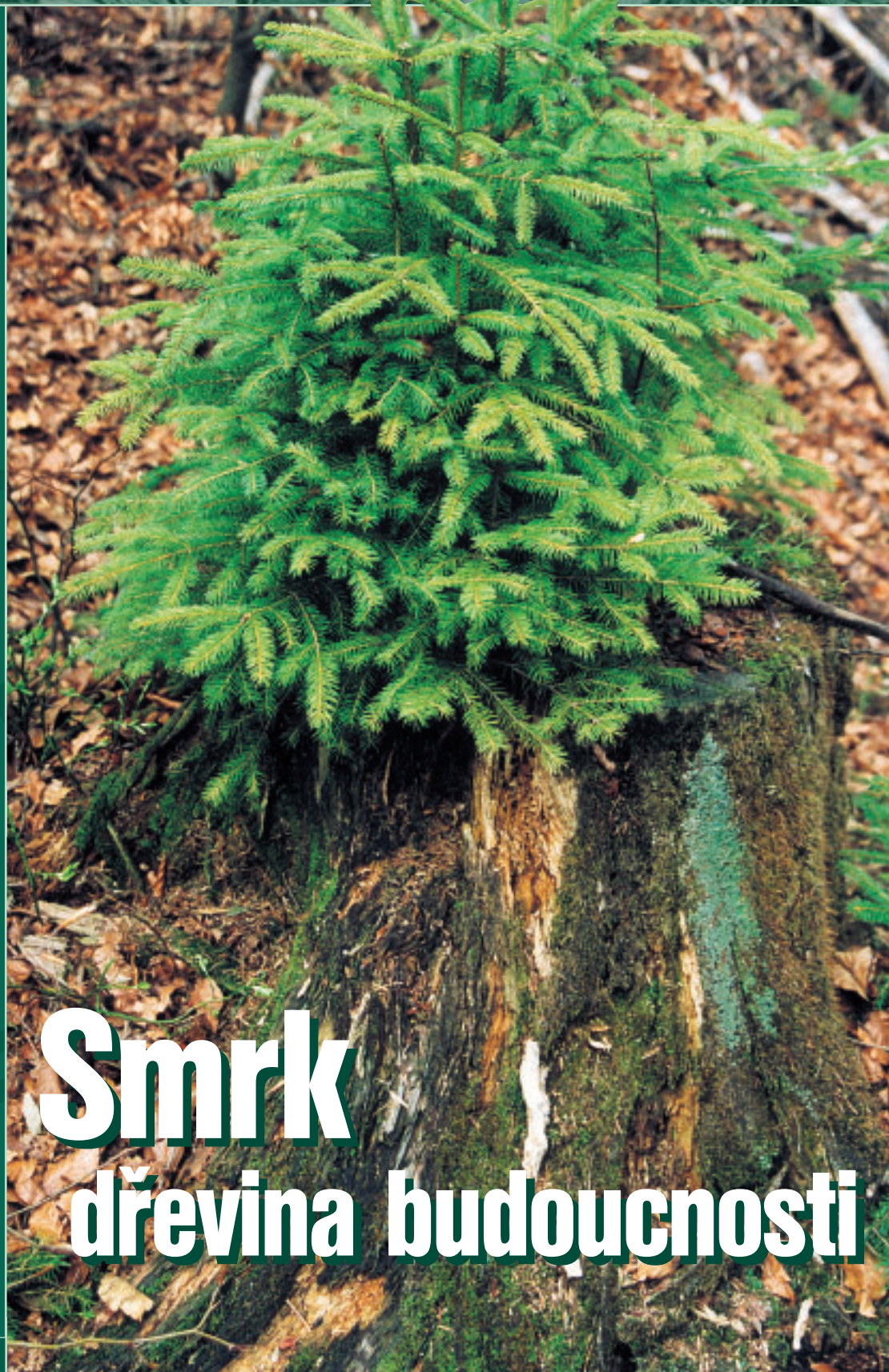
LESU ZPĚR

Ochrana lesa
proti kůrovcům

Myslivost u LČR
v roce 2004

Lesní hospodářství
a NATURA 2000

Využití hnojiv
řady SILVAMIX

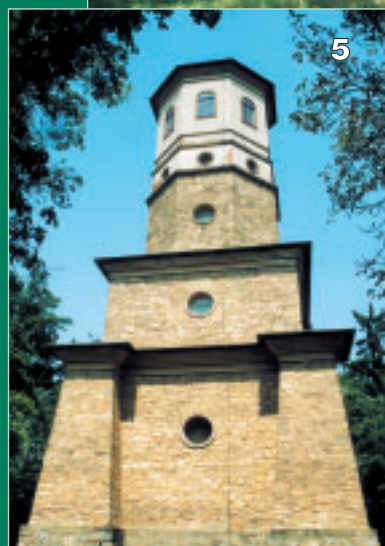
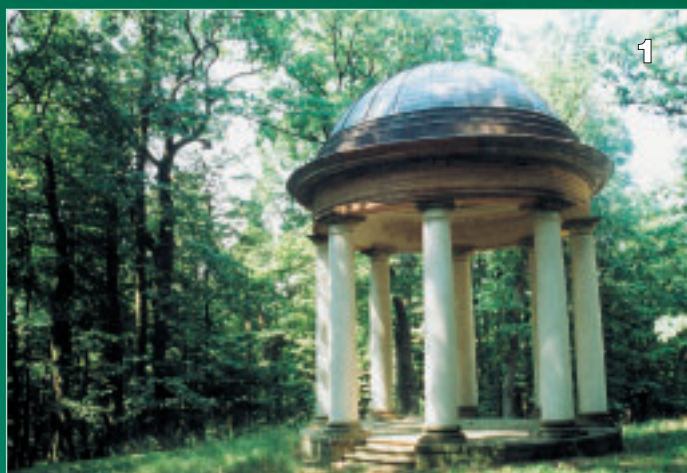

Smrk dřevina budoucnosti

PROGRAM 2000

na lesní správě Náměšť nad Oslavou

1. - 3. Lesní správa Náměšť n. O. se v rámci Programu 2000 soustředila na rekonstrukci architektonicky zajímavých altánků v historických oborách

4. Čerstvě opravený altánek nad řekou Oslavou s překrásným výhledem do kraje

5. Rozhledna Babylon je turistickou atrakcí na pomezí Vysočiny a jižní Moravy

6. Z vyhlídky na Willsonově skále je nádherný pohled na Dalešickou přehradu na řece Jihlavě

Jednání Rady Asociace krajů s vedením LČR

Další z pravidelných setkání zástupců Rady Asociace krajů se konalo v Telči ve dnech 15. a 16. dubna 2004. Účastnili se jej radní krajských zastupitelstev, hlavního města Prahy, vedoucí krajských odborů životního prostředí a zemědělství. Na programu bylo mimo jiné i jednání s generálním ředitelem LČR Ing. Kamilem Vyslyšelem.

Hlavním tématem byla regionální politika LČR ve vztahu ke krajům. Generální ředitel nejprve podal obecné informace o našem podniku a provedených změnách organizační struktury. Informoval účastníky o krátkodobých cílech i strategických záměrech vedení podniku. Vyzdvihl zejména snahu státního podniku pokračovat ve vzájemné spolupráci při řešení regionálních problémů v rámci krajů.

Tento vstřícný postoj současného vedení LČR byl přijat účastníky jednání velmi pozitivně. Dnes před námi již nestojí otázka, zda obhospodařování lesů ve vlastnictví státu připadne krajům, ale za jakých podmínek bude silný, prosperující státní podnik Lesy České republiky napomáhat krajům naplňovat ostatní funkce lesa, spolupracovat na rozvojových programech jednotlivých regionů a konzultovat postup při realizaci Národního lesnického programu.

Lesníci rokovali s poslanci

Na zámku v Židlochovicích se v pátek 7. května sešli vybraní poslanci Poslanecké sněmovny ČR s nejvyšším vedením LČR, s. p.,

Ilustrační foto: P. Schindlerová

lesnických ústavů a Školního lesního podniku Křtiny s cílem prodiskutovat možnosti širšího uplatnění českého know-how v oblasti lesnictví a životního prostředí v zahraničí. Pozváni byli také pracovníci zahraničního obchodu, bankovního sektoru a státní správy. Toto setkání navazuje na závěry světové konference v Johannesburgu věnované problematice životního prostředí.

Setkání organizoval honorární konzul Ekvádoru v České republice pan Vítězslav Beneš. Seminář zahájil Prof. Ing. Vladimír Simanov, CSc., který shrnul dosavadní aktivity, ukázal na přednosti českého lesnictví a českého lesníka, které umožňují aktivní zapojení do mezinárodních projektů a konkurenceschopnost na volném trhu. Neopomněl ani zápory vyplývající z doposud podaných projektů.

Dále představitelé jednotlivých institucí podali souhrnný přehled svých dosavadních mezinárodních aktivit. Po těchto představeních byly shrnuty přednosti a zápory vyplývající z dosavadních zkušeností. Diskuse sice ukázala široký potenciál možností opřený o vynikající výsledky českých lesníků ve světě, nicméně pro lepší využití tohoto potenciálu bude nutné zaměřit pozornost na marketing, soustředění nabídek, jejich komplexitu a na podporu vytváření standardních podmínek pro podnikání v cílových zemích.

Zejména po vstupu České republiky do EU se tyto podmínky jeví jako nevyhnutelné a k jejich realizaci je nutné bezodkladně přistoupit. Přítomní poslanci vysoce ocenili prezentace jednotlivých institucí a vyjádřili podporu nejen budoucím aktivitám, ale i podporu účinnějšího zapojení Ministerstva zahraničních věcí a jednotlivých ambasad na propagaci úspěchů českého lesnictví.

Ing. Vladimír Blahuta, výrobně technický ředitel

- 2) Stěžejní úkoly a hlavní problémy lesnického hospodaření, myslivosti, ochrany a ekologie lesa u státního podniku LČR v roce 2004
- 4) Ochrana lesa proti kůrovcům
Myslivost u LČR v roce 2004
- 6) Nové právní normy v oblasti nakládání s reprodukčním materiálem lesních dřevin
- 8) Lesní hospodářství a NATURA 2000
- 11) Bohdanečský rybník
- 12) Přirozená a umělá obnova - přednosti, nevýhody a omezení
- 15) Smrk - dřevina budoucnosti
- 18) Hnojiva řady SILVAMIX® a jejich využití v lesních porostech
- 20) Certifikace lesů FSC
- 22) Nové knihy
- 23) Trendy ve využívání a zachování lesů

Kalendář akcí pořádaných ČLS
pro rok 2004

foto obálka

1. strana:

4. strana:

ilustrační foto: J. Řezáč
ilustrační foto: V. Stejskal

LESU ZDAR

Měsíčník pracovníků Lesů České republiky, s. p.

Adresa redakce:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové
tel.: +420 495 860 265 (264)
fax: +420 495 262 391
e-mail: rezac@lesycr.cz

Vydává:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, Hradec Králové 8
IČO: 42196451
Evidenční číslo Ministerstva kultury: 11416
ISSN 1214-4835

Redakční rada:

Předseda: Ing. Václav Lidický
Členové: Ing. Vlastimil Hudeček, Ing. Lubomír Dědek,
Ing. Jiří Kopic, Ing. Jaromír Latner, CSc.,
Ing. Pavel Starý, RNDr. Jiří Stonawski
Odpovědný redaktor: Ing. Jan Řezáč
Redaktor: Petr Grepl
Grafická úprava: CREATIVE DIRECTION

(Podepsané články nemusí nutně vyjadřovat stanovisko vydavatele.)

Tiskne:

Tiskárna Nové Město, s. r. o.,
Přetisk povolen.
(Uzávěrka příštího čísla 28. 5. 2004.)

Rg1-1994

www.lesycr.cz

Stěžejní úkoly a hlavní problémy

lesnického hospodaření, myslivosti, ochrany a ekologie lesa u státního podniku Lesy České republiky v roce 2004

V rámci úpravy organizační struktury ředitelství LČR byl k 15. 3. 2004 ustanoven odbor tvorby a rozvoje lesa, který vznikl z původního odboru lesního hospodářství a ochrany přírody úpravou a rozšířením činnosti. Odbor metodicky zajišťuje a řeší všechny hlavní lesnické činnosti, problematiku myslivosti, ochrany a ekologie lesa. V rámci odboru jsou zřízena oddělení lesního hospodářství a myslivosti, oddělení ekologie lesa, oddělení imisních škod a organizačně je do odboru začleněna i Agentura pro obnovu lesa.

Mezi stěžejní úkoly a hlavní problémy, které je nutno u LČR v letošním roce zvládnout a úspěšně vyřešit, patří ochrana lesa proti kůrovcům, problematika zdrojů reprodukčního materiálu lesních dřevin, komplexní problematika myslivosti, vyhlášení ptačích oblastí a stanovišť v systému Natura 2000. Svým významem rozhodně mezi hlavní úkoly podniku patří i zavedení nového systému informací o lese.

Ochrana lesa proti kůrovcům

Zvládnutí ochrany lesa proti kůrovcům je možno bez nadsázky označit za rozhodující úkol všech pracovníků našeho podniku v roce 2004. Je nutno říci, že odbor tvorby a rozvoje lesa zpracoval řadu metodických pokynů a opatření na úseku ochrany lesa proti kůrovcům, které lze shrnout takto:

Pro státní lesy ve správě LČR

V oblasti organizační

- Režim ochrany lesa proti kůrovcům je upraven příkazem GŘ číslo 1/2004 a jeho dodatkem.
- Za stav ochrany lesa proti kůrovcům je zodpovědný příslušný lesní správce a ředitel lesního závodu.
- Za kontrolní činnost v ochraně lesa proti kůrovcům zodpovídá ředitel krajského inspektorátu LČR.
- Za metodické řízení ochrany lesa proti kůrovcům zodpovídá vedoucí odboru tvorby a rozvoje lesa ředitelství LČR, odbor vypracovává i metodiku kontrolní činnosti.
- Pro období zvýšeného výskytu kůrovců je možné na nejvíce ohrožených revírech dočasně posílit stav personálu tak, aby bylo zajištěno průběžné vyhledávání a včasné zpracovávání kůrovcového dříví.
- Ředitel krajského inspektorátu LČR je oprávněn v rámci nezbytného časového zvládnutí úkolů v ochraně lesa pověřit kontrolou lapačů i jiné subjekty.
- Pro větší operativnost kontroly je řešena vnitropodniková evidence o stavu a zpracování kůrovcového dříví prostřednictvím intranetové aplikace.
- Pravomoc k rozhodnutí o pálení klestu a těžebních zbytků má od 1. 5. 2004 lesní správce a ředitel závodu.

V oblasti smluvní a realizační

- Režim zpracování a asanace kůrovcového a kůrovcem ohroženého dříví je upraven v příloze P-8 obchodní smlouvy s dodavateli prací, která je nově doplněna a upravena.
- Uzavření dodatku smlouvy s upraveným textem přílohy P-8 bude nabídnuto prostřednictvím krajských inspektorátů LČR všem obchodním partnerům v oblastech s větší gradací kůrovců.
- Se všemi dodavateli prací v rámci lesní správy (závodu) musí být projednána nutnost zajištění přednostního zpracování kůrovcového dříví v roce 2004.
- V případě odbytových problémů bude po dobu letové aktivity kůrovců požadována asanace kůrovcového dříví u pařezu v rámci standardního režimu obchodní smlouvy.
- Objednávku zpracování kůrovcového a kůrovcem ohroženého dříví vystavuje revírník (vedoucí polesí), který zároveň určuje i termín a způsob asanace podle aktuální potřeby.

- Dodavatel zodpovídá za plnění termínů a kvality zpracování a asanace dle objednávky LČR.

V oblasti odborné

- Publikace Ochrana smrčín proti kůrovcům (autor Petr Zahradník) – velmi dobrá názorná a praktická publikace formátu A5 vydaná jako nová publikace v roce 2004. Tato publikace je určena všem pracovníkům LČR jako metodická příručka, která řeší kompletní popis jednotlivých druhů kůrovců na smrku a metody kontroly a ochrany proti nim, včetně popisu technologických postupů. Touto příručkou jsou vybaveny všechny krajské inspektoráty, lesní správy a závody. Je zároveň určena jako základní pracovní příručka revírníka (vedoucího polesí). Publikaci jsou vybaveny všechny organizační jednotky LČR.
- Sborník referátů Nebezpečí kůrovce v roce 2004 – odborné referáty a shrnutí současných poznatků a zkušeností v ochraně lesa proti kůrovcům. Sborníkem jsou vybaveny všechny organizační jednotky LČR.
- Problematika ochrany lesa je trvale konzultována s VÚLHM (lesní ochrannou službou) a dalšími pracovišti.
- Odbor tvorby a rozvoje lesa trvale zajišťuje průběžná školení v ochraně lesa proti kůrovcům v rámci vnitropodnikových porad a seminářů.

Pro lesy, ve kterých LČR vykonávají funkci OLH

- Vlastníkům lesů musí být lesní správou (závodem) včas zasílána upozornění na výskyt kůrovcového dříví, včetně stanovení potřebných opatření.
- LČR vydaly informační leták, kterým jsou vlastníci informováni o ochraně lesa proti kůrovcům – nutno zajistit, aby tento leták byl distribuován lesními správami (závody) všem vlastníkům, u kterých LČR vykonávají funkci OLH.
- Na žádost vlastníka bude poskytována v rámci výkonu funkce OLH vlastníkovi odborná konzultace v ochraně lesa proti kůrovcům

Pro lesy, ve kterých LČR nevykonávají funkci OLH

- Vlastníkům budou lesními správami a závody zasílána upozornění na výskyt kůrovcového dříví v jejich lesích s upozorněním na ohrožení lesů, které obhospodařují LČR. Toto upozornění bude vždy zasláno i místně příslušnému orgánu státní správy lesů.

V návaznosti na uvedená opatření chci upozornit na skutečnost, že předpokládáme zvládnutí ochrany lesa proti kůrovcům v letošním roce nejen v lesích státu, ve kterých vykonáváme právo hospodařit, ale i v lesích jiných vlastníků, ve kterých vykonáváme funkci OLH. Musím ještě zdůraznit, že po dohodě s ministerstvem zemědělství jsou pracovníci našeho podniku povinni zasílat včas upozornění na ohrožení lesů, které obhospodařují LČR i těm vlastníkům, kde nevykonáváme funkci OLH a v jejich lesích je zjištěn výskyt kůrovcového neasanovaného dříví. Upozornění jiným vlastníkům na výskyt neasanovaného kůrovcového dříví musí být vždy zasláno na vědomí místně příslušnému orgánu státní správy lesů.

Za důležité považuji i to, že všechny lesní správy i závody jsou vybaveny velmi kvalitní metodickou příručkou Ing. Petra Zahradníka (Ochrana smrčín proti kůrovcům), která provozně srozumitelnou formou řeší způsoby ochrany lesa proti jednotlivým druhům kůrovců na smrku. Odbor tvorby a rozvoje lesa v těchto dnech zároveň distribuuje podnikovou publikaci k ochraně lesa proti kůrovcům, která shrnuje celou problematiku a obsahuje kompletní souhrn všech platných příkazů, metodických pokynů a písemností řešících problematiku ochrany lesa proti kůrovcům u LČR.

Problematikou ochrany lesa proti kůrovcům se dále zabývá v tomto čísle Lesu Zdar článek Ing. Ladislava Půlpána, pracovníka odboru tvorby a rozvoje lesa.

Reprodukční materiál lesních dřevin

V oblasti nakládání s reprodukčním materiálem probíhá od počátku letošního roku u našeho podniku řada různých změn. Změny jsou způsobeny především vydáním nových právních norem, které mění a upravují podmínky pro nakládání s reprodukčním materiálem lesních dřevin včetně podmínek jeho přenosu. K této problematice se podrobněji vyjadřuje ve svém článku v tomto čísle Ing. Josef Svoboda, MSc, pracovník odboru tvorby a rozvoje lesa.

Odbor tvorby a rozvoje lesa vydal od počátku roku k nakládání se semeny a sadebním materiálem u LČR řadu metodických pokynů a doporučení. Jsme si vědomi toho, že nové právní normy si vyžadují ucelené metodické řešení pro nakládání s reprodukčním materiálem lesních dřevin u LČR včetně komplexního školení příslušných pracovníků všech organizačních jednotek našeho podniku, které zajistíme a připravíme v průběhu letošního roku.

Problematika zdrojů reprodukčního materiálu bude ošetřena i programem, který bude navazovat na programy pro práci s LHP, výrobou a projekty lesnických činností u LČR.

Dále je vzhledem k legislativním změnám naším odborem zpracováno znění nové smlouvy s pověřenými pěstiteli sadebního materiálu, včetně uceleného systému hodnocení pověřených pěstitelů a současně je připravována smlouva, která bude řešit výrobu sadebního materiálu objednaného LČR a pěstovaného a dodávaného přímo lesním správám (závodům) LČR.

Současně je připravována i úprava smlouvy pro provádění umělé obnovy lesa pro LČR.

Ke všem těmto připravovaným změnám a úpravám vám přineseme podrobnější informace v některém z příštích čísel našeho časopisu.

Myslivost

Problematickou myslivosti se podrobněji zabývá článek Ing. Josefa Vláška, vedoucího oddělení lesního hospodářství a myslivosti v odboru tvorby a rozvoje lesa. Je nutno vnímat, že současné znění smlouvy na pronájem honitby má řadu bodů, které je nezbytné právně i věcně ošetřit. Současně je žádoucí zabývat se komplexněji problematikou mysliveckého hospodaření uvnitř LČR, tedy problematikou režijních honiteb lesních správ a závodů. Na významu začínou již v letošním roce nabývat i oblasti chovu zvěře, které si rovněž vyžadují metodické ošetření v rámci našeho podniku.

Natura 2000

Problematika stanovení podmínek a vyhlášení území soustavy Natura 2000 právě v těchto dnech graduje nepřetržitou řadou jednání při hledání souladu podmínek ochrany přírody a možnosti zajištění kvalitního a trvale udržitelného lesnického hospodaření našeho podniku v jednotlivých ptačích oblastech. Cílem těchto jednání je odstranění střetů a dosažení souladů zájmů. Důležité je pochopení a akceptování podmínek obou stran způsobem, který umožní kvalitní lesnické hospodaření s kvalitně zajištěnou ochranou jednotlivých druhů ptáků, pro které jsou ptačí oblasti vyhlášeny. Jednání i jejich výsledek jsou a budou pro další lesnické hospodaření v jednotlivých oblastech velmi důležitá už i z toho důvodu, že navržené ptačí oblasti zasahují cca 20 % plochy všech lesů, na které náš podnik hospodář. Podrobněji je tato problematika uvedena v článku RNDr. Jiřího Stonawského, vedoucího oddělení ekologie lesa v odboru tvorby a rozvoje lesa.

Informační systém o lese

V průběhu měsíce května je úspěšně dokončován komplexní systém informací o lese u LČR. Je totiž dokončována grafická část datového skladu, která zajišťuje komplexní práci s grafickými daty a jejich propojení na alfanumerická data v tomto uceleném systému informací o lese.

Na vysoké technologické úrovni je řešeno zpřístupnění jednotlivých druhů lesnických map, ale i dalších mapových děl a grafických dat všem pracovníkům LČR pomocí intranetové aplikace a dalších programů určených pro práci na organizačních jednotkách LČR. Svým rozsahem a kvalitou jde o jeden z nejlépe řešených systémů informací o lese nejen v evropském, ale i srovnatelném světovém měřítku. Systém je určen k používání všem pracovníkům LČR, a i když byl kladen velký důraz na uživatelskou jednoduchost a příjemnost, bude určitě vyžadovat kvalitní proškolení vybraných pracovníků LČR. Je připravován ucelený systém školení, který poskytne možnost kvalitního využívání tohoto systému informací o lese na všech organizačních úrovních našeho podniku.

Seminář „Smrk dřevina budoucnosti“

Odbor tvorby a rozvoje lesa rovněž organizačně a odborně zajišťoval seminář, který proběhl 23. a 24. dubna ve Svobodě nad Úpou na téma „Smrk – dřevina budoucnosti“. Seminář byl organizován naším podnikem a Českou lesnickou společností ve spolupráci s Lesnickou a dře-

vařskou fakultou Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně a Lesnickou a environmentální fakultou České zemědělské univerzity v Praze v dubnu „měsíci lesů“ v návaznosti na vyhlášení smrku dřevinou letošního roku u LČR. Na semináři byly předneseny velmi kvalitní příspěvky předními lesnickými odborníky lesnických fakult obou univerzit, Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti a dalšími odborníky z Krkonošského národního parku a lesnického provozu. Velmi dobře byly připraveny venkovní ukázky hospodaření ve smrkových porostech na území Krkonošského národního parku a u LČR na lesní správě Dvůr Králové nad Labem. Seminář byl všemi účastníky hodnocen jako lesnický velmi zdařilý, důležitá a odborně vysoce profesionální akce. Sborník příspěvků z tohoto semináře bude distribuován v dostatečném počtu všem organizačním jednotkám našeho podniku.

Další úkoly lesnického hospodaření v roce 2004

Odbor tvorby a rozvoje lesa dále připravuje ucelené metodické ošetření a změnu systému hodnocení lesa pro účely nákupů a prodeje lesních majetků v rámci arondačního programu našeho podniku.

Je zvažována a připravována možnost certifikace obchodního řetězce v návaznosti na certifikaci hospodaření v rámci systému PEFC.

Je připravována změna a úprava znění smluv na provádění lesnických činností a jejich příloh v návaznosti na legislativní změny, ale i navrhované změny a úpravy modelů hospodaření.

Je připravován nový metodický pokyn pro výkon funkce odborného lesního hospodáře u jiných vlastníků. Současně bylo zadáno zpracování programového vybavení pro práci s daty LHP a LHO jiných vlastníků, u kterých LČR vykonávají funkci OLH obdobným způsobem, jako pracuje program MODUL LHP pro majetek státu. Tímto programem budou vybaveny všechny organizační jednotky podniku začátkem příštího roku.

Zpracováváme i návrh na změnu systému pro řešení náhrad škod způsobených imisemi. Nově je rovněž zpracován statut Grantové služby LČR a je řešena pracovní náplň Agentury pro obnovu lesa v návaznosti na řešení grantů a projektů po vstupu České republiky do Evropské unie.

Vážení čtenáři, tolik v kostce o stěžejních problémech a hlavních úkolech, které čekají náš podnik v letošním roce. O další aktuální informace se s vámi podělím v některých příštích číslech našeho podnikového časopisu.

Ing. Jaroslav Zezula, vedoucí odboru tvorby a rozvoje lesa

Položený lapák na LS Dvůr Králové nad Labem; foto: redakce

Ochrana lesa proti kůrovcům

Letošní rok bude z pohledu ochrany lesa bezesporu „rokem kůrovců“. Po letech, kdy se kůrovci pohybovali až na výjimky v základním stavu, došlo vlivem teplého a suchého počasí k nárůstu jejich populace v různé míře na všech organizačních jednotkách. V roce 2003 bylo celkem zpracováno 677 900 m³ kůrovcového dříví, což představuje ve srovnání s rokem 2002 nárůst o 517 400 m³. V prvním čtvrtletí roku 2004 bylo zpracováno dalších 63 600 m³ kůrovcového dříví.

Kalamitní základ (období 1. 8. 2003 – 31. 3. 2004) tak dosahuje výše 521 300 m³, což proti kalamitnímu základu pro loňský rok představuje nárůst o 432 400 m³. Uvedené množství je pátým nejvyšším kalamitním základem od vzniku LČR a představuje riziko, že při opakování nepříznivých klimatických podmínek dojde k vyrovnání nejvyšších objemů kůrovcového dříví zpracovaného v průběhu roku (1993 – 1,4 mil. m³). Po přičtení kůrovcového dříví u ostatních vlastníků by v rámci celé ČR mohl objem kůrovcového dříví dosáhnout až 2 mil. m³. Vývoj kalamitního základu pro jednotlivé roky je uveden v přiloženém grafu.

Regionálně není kalamitní základ rovnoměrně rozložen. 15,1 % kalamitního základu se nachází na LS Opava (79 000 m³), 6,5 % na LS Vítkov (34 000 m³) a 5,8 % na LS Třeboň (30 000 m³). Vyšší než 15 000 m³ je kalamitní základ na LS Šenov (18 300 m³), LS Šternberk (17 700 m³) a LS Spálené Poříčí (16 400 m³). Na těchto jednotkách bude proto nejvíce práce spojené s opětovným uvedením kůrovců do základního stavu. Ani na dalších organizačních jednotkách s nižším kalamitním základem však není možné omezit se na kontrolu stavu, ale je nutné dodržet všechna obranná opatření tak, aby došlo k zastavení počínající gradace.

Ve chvíli, kdy čtete tento článek, již nepochybně probíhá jarní rojení kůrovců. Předpokládám, že obranná opatření jsou připravena podle nejlepšího vědomí. Napadení lapáků a odchytů v lapačích ukazují sílu probíhajícího rojení a tím i další potřebu lapáků či lapačů. Hlavním úkolem těchto dní proto je pomocí kontrol zajistit průběžné doplňování obranných opatření tak, aby byla odchycena maximální část populace rojících se kůrovců. Současně je nutné na ohrožených místech kontrolovat i napadení stojících stromů, zajistit jejich včasnou asanaci a zabránit tak dokončení vývoje další generace kůrovců a tím i dalšímu pokračování gradace.

Tyto kroky jsou součástí celého komplexu opatření, které jsou popsány v příslušném příkaze generálního ředitele. Ke zvládnutí zvýšeného počtu obranných opatření jsou ředitelé krajských inspektorátů oprávněni povolit dočasně zvýšený počet pracovníků. Je proto nutné i tyto pracovníky proškolení tak, aby znali dobře své úkoly. Většinu praktic-

kých informací k problematice ochrany lesa proti jednotlivým druhům kůrovců je možné získat i v publikaci Ochrana smrčín proti kůrovcům od Petra Zahradníka, která byla v minulých dnech distribuována na organizační jednotky, spolu se sborníkem ze Setkání tří generací pořádaném ČLS v letošním roce, které bylo věnováno rovněž problematice ochrany lesa proti kůrovcům.

Za stav ochrany lesa jsou zodpovědní lesní správci a ředitelé lesních závodů, za kontrolní činnost zodpovídají ředitelé krajských inspektorátů. Kontrolní činnost by měla plnit především preventivní funkci, proto je pro příslušná období vždy vymezeno jedno hlavní aktuální téma. Cílem je odstranit případné závady co nejdříve.

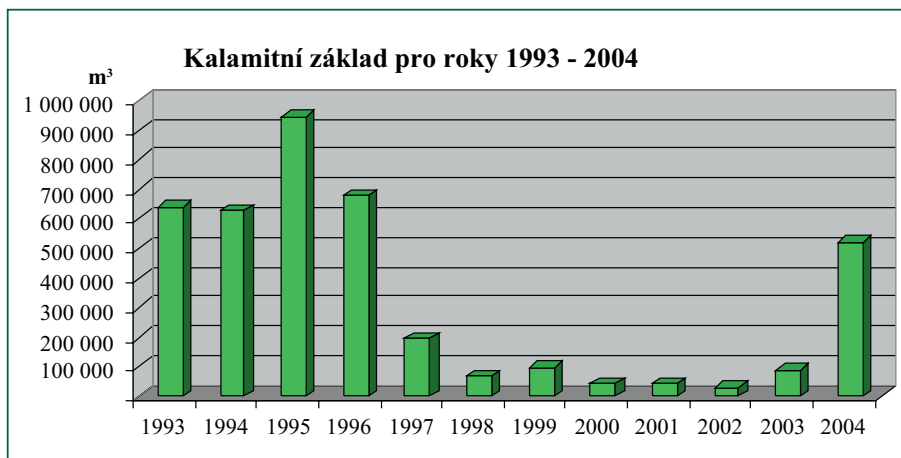
V neposlední řadě je důležitá součinnost s dodavateli prací. Pro ochranu lesa jsou tyto vztahy vymezeny přílohou P-8 obchodní smlouvy. Zkušenosti s jejím využíváním v minulých letech se v současné době zapracovávají do novelizovaného znění tak, aby

v nejvíce kůrovcem postižených oblastech bylo toto znění k dispozici již pro letošní rok.

Je zřejmé, že kůrovec nezná majetkové hranice, proto přiměřená zvýšená opatření platí i pro lesy, kde vykonáváme funkci odborného lesního hospodáře. Tito drobní vlastníci na podzim obdrželi informační leták, který by je měl upozornit na rizika spojená s šířením kůrovců a vysvětlit jim základní metody v ochraně lesa proti nim. LČR budou tyto vlastníky v rámci výkonu funkce OLH průběžně vyzývat ke zpracování případného kůrovcového dříví. Další vlastníky, kde nevykonáváme funkci OLH, budeme upozorňovat přímo či prostřednictvím jejich OLH či státní správy lesů tak, aby ohrožení lesů ve správě LČR bylo co nejmenší.

Všechna opatření budou náročná co do pracnosti i nákladnosti, jejich naplnění je však nejrychlejší cestou k návratu do základního stavu. Jak se říká, štěstí přeje připravenému. Připraveni jsme, takže nezbývá než si přát štěstí – v tomto případě zejména přijatelné počasí, které v co největší míře pomůže zúročit provedené.

Ing. Ladislav Půlpán, ředitelství LČR

Myslivost u LČR v roce 2004

I když během minulého roku v zásadě zdárně proběhla výběrová řízení na pronájem honiteb, nelze konstatovat, že by u LČR v této době nastalo v mysliveckých záležitostech nějaké klidové období. Pokud se týká proběhnuvších výběrových řízení, je vhodné pro obecnou informovanost uvést, že ze strany LČR bylo ve výběrových řízeních po 1. 4. 2003 nabízeno k pronájmu celkem 912 vlastních honiteb. Z tohoto počtu bylo 907 honiteb pronajato, 5 honiteb pronajato nebylo, neboť do konce roku 2003 tyto honitby nebyly orgány státní správy myslivosti uvedeny do souladu se zákonem o myslivosti. Samozřejmě na takový počet výběrových řízení bylo podáno i množství stížností, a některé z nich nejsou ještě dosud dořešeny, ale z pohledu počtu pronajímaných honi-

teb lze nepochybně konstatovat, že výběrová řízení byla zvládnuta úspěšně.

K datu 30. 4. 2004 u 11 pronajatých honiteb smlouva o nájmu honitby zanikla (v jednom případě se jednalo o úmrtí nájemce) a ze zmiňovaných 5 ještě nepronajatých honiteb byly již dvě uvedeny OSSM do souladu se zákonem o myslivosti. V těchto dnech se proto připravují materiály na výběrová řízení na pronájem těchto honiteb.

Komise pro myslivost

Významnou událostí v mysliveckých záležitostech je skutečnost, že na ředitelství byla ustavena „Komise pro myslivost“ jako poradní orgán VTŘ. Členy komise jsou: Ing. Badalik, Ing. Blahuta, Ing. Cába, Ing. Joch,

Ing. Litomiský, Ing. Silvestr, JUDr. Ing. Staněk, CSc., Ing. Vlášek. Posláním a úkolem komise bude řešení zásadních a také problémových otázek spojených s prováděním myslivosti u LČR. Proto by bylo nepochybné vhodné, aby bylo na organizačních jednotkách využito možnosti, prostřednictvím jednotlivých členů komise, předkládat jakékoliv podněty týkající se myslivosti na jednání této komise. Termíny jednání budou nepravidelné (podle okolností a množství řešených otázek); první jednání proběhlo 11. 3. 2004. Pro maximální možnou informovanost všech členů komise bylo dohodnuto, že na jednání si každý člen komise může v případě potřeby přizvat zaměstnance z řad LČR, který se řešenou problematikou blíže zabývá.

Nájemní smlouva na pronájem honitby

Snad největší diskuse se v poslední době, ale již i ve stadiu její tvorby, odehrává kolem nového textu nájemní smlouvy na pronájem honitby, resp. ke znění některých jejích článků. Bohužel se již po roční zkušenosti ukázalo, že naplňování několika článků stávající smlouvy o nájmu honitby je velmi problematické, ba dokonce v praxi téměř nerealizovatelné. Proto bylo rozhodnuto vypracovat dodatek smlouvy, kterým by tyto problémové partie ve smlouvě byly řešeny. Obdobně bude nově zpracován i text nové nájemní smlouvy na pronájem honiteb, u kterých došlo, a do budoucna i dojde k ukončení nájemního vztahu, a které budou pronajímány v dalších letech.

Přestože tento dodatek není ještě definitivně zpracován, lze již dnes v této informaci naznačit nejpodstatnější okruhy prováděných změn:

- Faktura na úhradu nájemného bude zasílána z OJ doporučeně, pokud se LČR a uživatel honitby nedohodnou jinak.
- Ruší se tabulka uvádějící minimální, normovaný a sjednaný stav zvěře. Minimální a normovaný stav zvěře je uveden v rozhodnutí o uznání honitby, resp. uvedení honitby do souladu se zákonem a institut sjednaného stavu zvěře se ruší úplně.
- Bude upravena pasáž smlouvy řešící vztah uživatele honitby k jím vybudovaným mysliveckým zařízením v honitbě.
- Bude upraven text článku smlouvy řešící způsob kontroly ulovené zvěře.
- Upravují se, resp. se zrušují některé body v článku „Práva a povinnosti nájemce“.
- Ruší se ustanovení pojednávající o povinnosti nájemce uhradit 20 % nákladů na ochranu lesa, pokud je ochrana prováděna na větší výměře lesa než je 1 % z výměry lesa v honitbě.
- V návaznosti na provedené změny se mění (ruší) i některá ustanovení smlouvy, týkající se trvání nájemního vztahu a smluvních pokut.
- Budou odstraněna logická pochybení uvedená ve smlouvě a rovněž i některé formulace, které umožňují rozporuplný výklad ve vazbě na platný zákon o myslivosti.

Jak již je výše uvedeno, ani ne po ročních užívání jsou již dnes k dispozici honitby,

u kterých došlo k zániku smlouvy o nájmu honitby. Tyto honitby budou pronajímány v souladu se zákonem o myslivosti standardním způsobem, tzn. na základě výběrového řízení. K tomuto účelu bude provedena úprava pokynu, na jehož základě byla výběrová řízení v minulém roce prováděna. Současně budou v tomto pokynu korigována ustanovení, která činila, na základě již získaných zkušeností, zásadní problémy. Nebude se jednat o žádné dramatické úpravy, ale stejně tak, jako v případě textu nájemní smlouvy, teprve praktická realizace provádění výběrových řízení a naplňování jednotlivých článků pokynu prověřilo zpracovaný text. Úprava tedy bude především spočívat v odstranění nejasného výkladu některých ustanovení pokynu a napravení zatím odhalených jeho „slabých míst“, kterých se někteří zájemci při účasti ve výběrovém řízení pokoušeli využít.

Ilustrační foto: J. Zumr

Oblasti chovu zvěře

Jednou z oblastí myslivosti, která z titulu účinnosti zákona o myslivosti začíná být vysoce aktuální, je záležitost vytvářejících se oblastí chovu zvěře. V minulém roce byla na ředitelství ustanovena „Komise pro oblasti chovu zvěře LČR“, která na třech svých jednáních zpracovala materiály týkající se dané problematiky (smysl a cíl vymezení oblasti a návrh Statutu oblasti). Řešení problematiky této komise převezme nově ustanovená „Komise pro myslivost“. V současné době LČR nezaujímají kategoricky záporné stanovisko ke snahám o vymezení oblastí chovu, ale je třeba, aby bylo případným zájemcům sděleno, nechť vypracují materiál, ze kterého bude zřejmé, o jak velkou oblast se jedná (ha), kolik honiteb (a které) budou zahrnuty do oblasti, stanovený normovaný stav chované zvěře a v podstatě také návrh „Statutu“, ze kterého bude zřejmé, jak si hospodaření v oblasti předkladatelé záměru představují. Potom se k tomu LČR vyjádří.

Návrat k oblastem chovu zvěře je nepochybně krok správným směrem. Je známou skutečností, že správně vytvořená oblast, ve které se i správně myslivecky hospodaří se zvěří, skýtá záruku, že budou značně eliminovány škody působené zvěří na lese. U vytvářených oblastí je však nutno věnovat náležitou pozornost předkládaným podkla-

dům. Již se i bohužel stalo, že předložené údaje, nutné pro vymezení oblasti chovu nebyly v souladu se zákonem o myslivosti a jeho prováděcími vyhláškami. Je předpoklad, že na nejbližším jednání „Komise pro myslivost“ budou kritéria, a obecně i stanovisko LČR k vyhlásování oblastí chovu, dopracována.

Režijní honitby

Odbor tvorby a rozvoje lesa v součinnosti s „Komisí pro myslivost“ zpracovává návrh kritérií na hodnocení režijních honiteb. V současné době není snaha o redukci počtu režijních honiteb „za každou cenu“, ale je nutno zpracovat a nastavit funkční a v maximální možné míře objektivní systém hodnocení režijních honiteb. Samozřejmě významná váha ze stanovených kritérií bude kladena na rentabilitu při užívání honitby, ale bude brán

zřetel i na důvody, proč ta která honitba nedosáhla v konkrétním roce příznivých ekonomických výsledků (tzn. např. z důvodů bezpoplatkového lovu jubilatů, provozu přezimovací obůrky atd.). Samozřejmě je známostou věcí, že ne každý rok v myslivecké činnosti probíhá standardním způsobem. Je proto zřejmé, že nepochybně budou roky, kdy ekonomické hodnocení konkrétní honitby nemusí být zrovna příznivé. Hledaná kritéria pro hodnocení mají především ten smysl, aby postihla co možná nejvícejší problémy mysliveckého hospodaření v honitbě a byla objektivní. Zásadní snahou a požadavkem však je, aby se hospodařením v režijní honitbě příslušný lesní správce, příp. ředitel lesního závodu každoročně detailněji zabýval.

Zřejmě poslední, ale určitě ne co do významu, z informací týkající se současné řešené myslivecké problematiky u LČR, je otázka určení konkrétního pracovníka, který se touto problematikou bude na krajském inspektorátu zabývat. Toto rozhodnutí bylo učiněno na základě dosavadních zkušeností se zrušením myslivosti v pracovní náplni pracovníka na bývalých OI (myslivost a ochrana lesa). Znamená to tedy, že na KI bude určen pracovník, který bude mít ve své pracovní náplni administrativu týkající se myslivosti v oblasti působnosti svého KI.

Ing. Josef Vlášek, ředitelství LČR

Nové právní normy

s oblasti nakládání s reprodukčním materiálem lesních dřevin

Zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin a jeho prováděcí vyhláška

V rámci harmonizace našich právních předpisů s předpisy EU byl v loňském roce přijat nový zákon č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin, lesnicky významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin), který vešel v účinnost dne 1. 1. 2004. Přijetím tohoto zákona došlo k zapracování Směrnice Rady 1999/105/ES o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin do právního řádu ČR. V návaznosti na tento zákon vešla dne 20. 1. 2004 v účinnost vyhláška č. 29/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 149/2003 Sb. Přijetím zákona č. 149/2003 Sb. došlo mimo jiné i ke změně § 29 a ke zrušení § 30 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, přičemž tato změna vyvolala přijetí vyhlášky č. 139/2004 Sb., kterou se zrušuje vyhláška č. 82/1996 Sb., o genetické klasifikaci, obnově lesa, zalesňování a o evidenci při nakládání se semeny a sazenicemi lesních dřevin. Vyhláška č. 139/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o přenosu semen a sazenic lesních dřevin, o evidenci o původu reprodukčního materiálu a podrobnosti o obnově lesních porostů a o zalesňování pozemků prohlášených za pozemky určené k plnění funkcí lesa vešla v účinnost dne 1. 4. 2004.

Zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin (dále jen reprodukční materiál) ve své první části spolu s příslušnou prováděcí vyhláškou určuje podmínky, za kterých je možno reprodukční materiál uvádět do oběhu, náležitosti nezbytně nutné pro uznání zdrojů reprodukčního materiálu, způsob vyhlášení genových základů a způsob hospodaření v nich, podmínky udělení licence a licenčního řízení, evidenci a dozor nad dodržováním podmínek zákona, povinnosti a práva veřejné správy v oblasti nakládání s reprodukčním materiálem, pokuty a zvláštní opatření a ustanovení přechodná a společná.

V části druhé zákona je obsažena změna zákona o lesích, ve třetí a ve čtvrté části zákona jsou změny o správních poplatcích, změna zákona o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochranné lesa a v páté části účinnost zákona. V příloze zákona je uveden seznam druhů lesních dřevin, na které se ustanovení nového zákona vztahují.

Velmi důležité je upozornit na skutečnost, že podle tohoto zákona se postupuje pouze v tom případě, pokud je reprodukční materiál v příloze vyjmenovaných dřevin uváděn do oběhu, tzn. je nabízen k prodeji, k obchodnímu skladování, k vývozu a dovozu za účelem prodeje nebo jakýkoliv jiný způsob převodu práva nakládat s reprodukčním materiálem na jinou osobu při podnikání. V případě, že lesní správa nebo lesní závod dodají vypěstované nebo z přirozeného zmlazení vyzvednutý sadební materiál lesních dřevin kterékoliv organizační jednotce LČR k obnově lesa, aniž by v obchodním řetězci došlo k převodu nebo přechodu vlastnických práv k dotčeným dřevinám na jiné právnické nebo fyzické osoby (smluvní partner), nepodléhají režimu tohoto zákona.

Nový zákon č. 149/2003 Sb. zavádí oproti dosavadní praxi řadu odlišností a opatření, na které bylo upozorněno v článku Lesu zdar 11/2003. Nejdůležitější opatření podle nového zákona lze shrnout takto:

- Byly zavedeny nové kategorie reprodukčního materiálu (identifikovaný, selektovaný, kvalifikovaný a testovaný).
- Zdrojem reprodukčního materiálu nemusí být jenom porost, semenný sad, rodičovský strom, klon, směs klonů, ale i zdroj semen.
- Reprodukční materiál pro účely obnovy lesa a zalesňování lze uvádět do oběhu pouze v tom případě, že pochází z uznaných zdrojů.
- Povinnost dodavatele oznámit konání sběru reprodukčního materiálu, odběru částí rostlin nebo vyzvedávání sadebního materiálu nej-

Vnášení buku a jedle v úzkých pruzích je důležitou podmínkou stability budoucích smrkových porostů; LS Dvůr Králové n. L.; ilustrační foto: redakce

méně dva týdny předem orgánu veřejné správy (obecní úřad s rozšířenou působností).

■ Základní doklad o původu reprodukčního materiálu (potvrzení o původu) si nevystavuje vlastník zdroje nebo producent sadebního materiálu sám, ale orgán veřejné správy (obecní úřad s rozšířenou působností).

■ Ke známým třem požadavkům na kvalitu reprodukčního materiálu (morfologická a fyziologická kvalita a zdravotní stav) přibyl požadavek na druhovou čistotu 99 %.

■ Balení reprodukčního materiálu.

■ Vyhlášení genových základů a způsob hospodaření v nich bylo zahrnuto do zákona (doposud bylo zakotveno pouze ve vyhlášce č. 82/1996 Sb.).

■ V případě licencí je možné licence za určitých podmínek prodlužovat, není podmínkou občanství ČR.

■ Rozšiřuje se oprávněnost orgánů veřejné správy (obecní úřady obcí s rozšířenou působností, kraje, ministerstvo, ČIŽP, celní orgány) kontrolovat dodržování povinností stanovených tímto zákonem.

■ Zákonem jsou stanovena oprávnění pověřené osoby (ministerstvem byl pověřen VÚLHM) k provádění odborných úkonů v oblasti nakládání s reprodukčním materiálem právnickou osobou, která má zejména povinnost vést ústřední evidenci uznaných zdrojů reprodukčního materiálu, vést ústřední evidenci o oddílech reprodukčního materiálu, o školkařské činnosti, o vyhlášených genových základech. Dále pověřená osoba vyhotovuje posudky jako podklady pro rozhodnutí o vhodnosti zdrojů reprodukčního materiálu a přiděluje evidenční čísla uznaným jednotkám selektovaných, kvalifikovaných a testovaných zdrojů.

■ Dodavatelé jsou povinni vést evidenci o každém oddílu reprodukčního materiálu a tuto evidenci uchovávat 20 let. Dodavatel, který je provozovatelem školky, je povinen vést evidenci o školkařské činnosti a k 30. listopadu každého kalendářního roku ji předkládat pověřené osobě.

■ Volný obchod reprodukčního materiálu na území všech členských států EU.

Velmi důležitým ustanovením nového zákona jsou ustanovení přechodná, která ve čtyřech odstavcích řeší postupný náběh tohoto zákona do praxe takto:

■ Licence k nakládání se semeny a sazenicemi lesních dřevin vydané podle zákona č. 289/1995 Sb. se považují za vydané podle tohoto zákona.

■ Reprodukční materiál získaný nebo vyrobený podle dosavadních právních předpisů a vybavený průvodní dokumentací podle dosavadních právních předpisů lze uvádět do oběhu do 31. 12. 2005.

■ Pro semenný materiál získaný ze zdrojů uznaných podle dosavadních právních předpisů a sadební materiál, rozpěstovaný v lesních školkách podle dosavadních právních předpisů, vystaví orgán veřejné správy na žádost dodavatele podanou nejpozději do 31. 12. 2005 potvrzení o původu podle § 6 odst. 4 tohoto zákona. To znamená, že veškerý reprodukční materiál získaný, rozpěstovaný nebo vyrobený (a vybavený potřebnou dokumentací – listem o původu) před 31. 12. 2003 je možno uvádět do oběhu s příloženými doklady vystavenými podle dosavadní dokumentace až do 31. 12. 2005. Po tomto datu musí být veškerý reprodukční materiál vybaven dokumentací podle tohoto zákona.

■ Zdroje reprodukčního materiálu uznané pro získávání reprodukčního materiálu podle dosavadních právních předpisů se považují za uznané zdroje podle nového zákona, přitom je v tomto odstavci uvedeno, do které kategorie je příslušný zdroj zařazen.

Zákon o lesích a jeho prováděcí vyhláška

Změna zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, stanoví zásady použití reprodukčního materiálu (stejná nebo odpovídající přírodní lesní oblast, odpovídající nadmořská výška) pro obnovu lesa a zalesňování. K umělé obnově lesa a zalesňování ukládá všem vlastníkům lesa u vybraných dřevin (smrk ztepilý, borovice lesní a modřín opadavý) použít pouze reprodukční materiál ze zdrojů selektovaných, kvalifikovaných nebo testovaných. O původu selektovaného, kvalifikovaného a testovaného reprodukčního materiálu použitého při obnově lesa a zalesňování je vlastníkům lesa uložena povinnost vedení evidence a uchovávat ji po dobu 20 let od obnovy lesa nebo zalesnění. V nové vyhlášce č. 139/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o přenosu reprodukčního materiálu nedošlo k převratným změnám oproti zásadám stanoveným vyhláškou č. 82/1996 Sb. I nadále platí základní zásada přenosu v rámci jednotlivých přírodních lesních oblastí, a to v rámci lesních vegetačních stupňů, nemění se minimální počty jedinců jednotlivých dřevin na hektar pozemku při obnově lesa a zalesňování a v zásadě se nemění kritéria obnoveného nebo zalesněného pozemku a kritéria posuzování zajištěnosti lesního porostu.

Nejpodstatnější změny v této vyhlášce představuje:

■ Přenos reprodukčního materiálu mezi 1. – 4. LVS bez omezení s výjimkou PLO 17 (Polabí), 34 (Hornomoravský úval) a 35 (Jihomoravské úvaly), ve kterých nelze do prvního stupně přenášet reprodukční materiál ze třetího a čtvrtého stupně.

■ Zrušení vymezených semenářských oblastí pro vybrané dřeviny a stanovení přenosu mezi přírodními lesními oblastmi pro jednotlivé dřeviny v přílohách č. 1 až 5 vyhlášky.

■ Umožnění vzájemného přenosu reprodukčního materiálu všech dřevin mezi hraničními přírodními lesními oblastmi oblasti hercynské a karpatské.

■ Vedení evidence o původu reprodukčního materiálu použitého k obnově lesa a zalesňování podle druhu dřeviny, evidenčního čísla uznané jednotky, způsobu pěstování, množství a místa (porostu) a času, kdy byl reprodukční materiál použit.

Přechodné ustanovení této vyhlášky stanoví, že reprodukční materiál získaný nebo vyrobený přede dnem účinnosti této vyhlášky a vybavený průvodní dokumentací podle dosavadních právních předpisů lze přenášet podle dosavadních právních předpisů do 31. 12. 2005.

Vnitropodnikové metodické pokyny k zákonu a prováděcím vyhláškám

V důsledku výše popsaných legislativních změn v oblasti nakládání a obchodování s reprodukčním materiálem lesních dřevin a z důvodu jednotného vysvětlení jednotlivých ustanovení výše citovaného zákona a prováděcích vyhlášek byly od počátku letošního roku ředitelstvem LČR vydány tyto metodické pokyny:

Používání průvodní dokumentace k reprodukčnímu materiálu v roce 2004 – dopis 1075/VTŘ/2004 ze dne 10. 3. 2004.

Sadební materiál rozpěstovaný ve školkách před 1. 1. 2004 může být do 31. 12. 2005 vybaven průvodní dokumentací podle dosavadních právních předpisů, tedy dosud používanými listy o původu, jak stanovuje vyhláška č. 82/1996 Sb.

Osivo nasbírané v letošním roce nebo expedovaný sadební materiál, jehož výroba započala v letošním roce, musí být vybaven novými doklady podle zákona č. 149/2003 Sb.

Platnost evidenčních čísel uznaných porostů podle dosavadních právních předpisů – vyhlášky č. 82/1996 Sb. – dopis 1868/VTŘ/2004 ze dne 4. 3. 2004.

Přidělení nových evidenčních čísel uznaných porostů, které byly uznány podle dosavadních právních předpisů, není bez souhlasu vlastníka zdroje a následného rozhodnutí orgánu státní správy lesů možné.

Stávající evidenční čísla přidělená podle vyhlášky č. 82/1996 Sb. zůstávají v platnosti do doby uznání zdrojů reprodukčního materiálu podle nové legislativy a proto přečíslování uznaných zdrojů na LS a LZ nyní prováděno nebude.

Přečíslování stávajících uznaných jednotek bude provedeno jednotně u všech LS a LZ, až na základě vypracované metodiky a programového vybavení, které jsou v současné době připravovány a budou zpracovány a vyřešeny do konce roku 2004.

Příprava podkladů k uznání identifikovaných zdrojů reprodukčního materiálu – dopis 2933/VTŘ/2004 ze dne 30. 3. 2004.

Možnosti sběru reprodukčního materiálu podle nového zákona č. 149/2003 Sb.:

V uznaných porostech fenotypové třídy A, B – selektované zdroje je možný sběr reprodukčního materiálu u všech lesních dřevin uznaných podle dosavadních právních předpisů (vyhláška č. 82/1996 Sb.).

V uznaných porostech fenotypové třídy C – identifikované zdroje není přípustný sběr reprodukčního materiálu u dřevin SM, BO a MD, je možný sběr reprodukčního materiálu u všech ostatních dřevin, ale je nutno zajistit jejich uznání krajským úřadem.

Ředitelství LČR předpokládá, že vybraní zaměstnanci krajských inspektorátů, lesních správ a lesních závodů budou postupně ve výše uvedených právních normách proškoleni. Úvodní školení k zákonu č. 149/2003 Sb. proběhlo pro pracovníky tehdejších oblastních inspektorátů na poradě inspektorů pro genetiku, pěstování a ochranu lesa v Žaclěří dne 23. 9. 2003.

Úplné znění zákona č. 149/2003 Sb., vyhlášky č. 29/2004 Sb. a vyhlášky č. 139/2004 Sb. je na intranetových stránkách LČR, odboru tvorby a rozvoje lesa, pod položkou OLHOP (OTRL) v části genofond lesních dřevin. Zároveň je zde umístěn i komentář k zákonu č. 149/2003 Sb.

Příprava koncepčních záměrů LČR v návaznosti na nové právní normy

Nové smlouvy s pověřenými pěstiteli LČR

Vzhledem k tomu, že v letošním roce došlo k podstatným legislativním změnám v oblasti nakládání s reprodukčním materiálem, který je uváděn do oběhu, připravují LČR nové smlouvy s pověřenými pěstiteli LČR. Nové smlouvy budou uzavřeny se všemi stávajícími pověřenými pěstiteli, jejichž součástí bude i hodnotící systém, který v dosud platných smlouvách s pověřenými pěstiteli LČR zakotven nebyl. Hodnocení bude probíhat prostřednictvím objektivně nastavených kritérií, uvedených v příloze smlouvy. Znění nových smluv včetně nastavených kritérií hodnocení budou krajským inspektorátům LČR předloženy k posouzení v průběhu měsíce května 2004.

Pěstování sadebního materiálu pro LČR z vlastního osiva

Z důvodu zajištění potřebného množství a kvality sadebního materiálu některých druhů dřevin a garance původu pěstovaného sadebního materiálu připravují LČR smlouvu o dílo s požadavkem vypěstování sadebního materiálu pro LČR z osiva dodaného z vlastních zdrojů. Sadební materiál bude podle této smlouvy pěstován pověřenými pěstiteli nebo vlastními lesními závody LČR. Znění nových smluv obdrží krajské inspektoráty LČR k posouzení koncem měsíce května 2004.

Ing. Josef Svoboda, ředitelství LČR

Kuna skalní; ilustrační foto: archiv redakce

Lesní hospodářství a NATURA 2000

Vytvoření soustavy Natura 2000 je jedním z hlavních úkolů České republiky v ochraně přírody v souvislosti se vstupem do Evropské unie. Požadavek vzniku této soustavy a režim její existence vyplývá ze dvou směrnic – Směrnice 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích) a Směrnice 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích). Členské země EU mají povinnost obě směrnice zapracovat do národní legislativy a zajistit v souladu s nimi ochranu evropsky významných druhů rostlin, živočichů a přírodních stanovišť (biotopů), jejichž seznamy tvoří přílohy obou směrnic.

Novela zákona o ochraně přírody a krajiny

Česká republika obě směrnice zapracovala zejména do novely zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, která byla zveřejněna ve Sbírce zákonů dne 28. 4. 2004 pod číslem 218/2004 Sb. a nabyla účinnosti dnem vyhlášení. (Text novely je k dispozici ve formátu pdf na adrese <http://www.mvcz.cz/sbirka/>.)

Co je v zákoně nového? Především je to zakotvení nových pojmů a definic. Samotná Natura 2000 je definována jako „celistvá evropská soustava území se stanoveným stupněm ochrany, která umožňuje zachovat přírodní stanoviště a stanoviště druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska ochrany nebo popřípadě umožnit tento stav obnovit. Na území České republiky je Natura 2000 tvořena ptačími oblastmi a evropsky významnými lokalitami,

kteří požívají smluvní ochranu nebo jsou chráněny jako zvláště chráněné území.“

Z citované definice vyplývá mimo jiné, že novela rozšiřuje možnost smluvní ochrany (která dosud nebyla z důvodů právních nejasností využívána) i na území soustavy Natura 2000 a zmocňuje ministerstvo životního prostředí upravit náležitosti smlouvy prováděcím právním předpisem.

Současně předpis posiluje práva vlastníků nemovitostí při vyhlášení zvláště chráněných území. Pokud vlastník v procesu vyhlášení vznese k návrhu námitky, stává se účastníkem řízení, v rámci něž orgán ochrany přírody vydá o obdržených námitkách společné rozhodnutí.

Plány péče o všechny kategorie zvláště chráněných území slouží dále jako podklad pro jiné druhy plánovacích dokumentů a pro rozhodování orgánů státní správy. Pro fyzické a právnické osoby však nejsou závazné.

Významnou součástí novely zákona o ochraně přírody a krajiny je právní úprava náhrady újmy za ztížení zemědělského nebo lesního hospodářství. Vztahuje se na všechny subjekty, kterým tato újma vznikne nebo trvá v důsledku omezení vyplývajících z tohoto zákona včetně prováděcích předpisů nebo rozhodnutí vydaných na jejich základě. Příslušným orgánem ochrany přírody k poskytování finanční náhrady je na území národního parku či jeho ochranného pásma příslušná správa národního parku, na území CHKO či jejího ochranného pásma příslušná správa CHKO a na ostatním území ministerstvo životního prostředí přímo nebo prostřednictvím jím zřízené organizační složky státu.

V případech, kdy způsob určení výše náhrady není stanoven právním předpisem, je ministerstvo životního prostředí spolu s ministerstvem zemědělství zmocněno k vydání prováděcího právního předpisu.

Přestože jde v krátké době již o druhou novelu tohoto zákona (první novela zákonem č. 168/2004 Sb. ze dne 16. 4. 2004 podřizuje registraci významných krajinných prvků pod režim správního řízení), zůstaly ve stávajícím předpisu některé neřešené problémy, jako například nerovnost fyzických a právnických osob při povolování kácení dřevin rostoucích mimo les. Také poslední novela s sebou přináší některé problémy. Jedním z nich je ustanovení § 43, podle něž má nově všechny výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích svým rozhodnutím povolovat vláda.

Zákon nabyl účinnosti dnem vyhlášení. Dosud vydaná rozhodnutí o výjimkách ze zákazů podle tohoto zákona nejsou novelou zákona dotčena. Řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle dosavadních právních předpisů.

Novela rovněž zmocňuje MŽP k vydání řady předpisů k jejímu provedení. Do doby jejich zveřejnění nelze tedy tuto právní úpravu šířej komentovat.

Ptačí oblasti

V souladu s novelou zákona dojde postupně k vydání nařízení vlády, jimiž budou v ČR vyhlášeny ptačí oblasti podle směrnice 79/409/EHS „o ptácích“. Naplnění této směrnice zajišťuje každý členský stát samostatně, bez konzultací s Evropskou komisí.

Ptačí oblasti jsou v novele řazeny mezi obecně chráněné části přírody. K zajištění ochrany druhů, pro něž jsou navrhovány, mají však obsahovat bližší ochranné podmínky, tedy povinnost získat předchozí souhlas k vyjmenovaným činnostem (udělovány ve správním řízení), případně povinnost ohlašování vyjmenovaných činností 30 dnů předem orgánům ochrany přírody. Bez ochranných podmínek jsou navrženy pouze ty ptačí oblasti, jejichž hranice korespondují s hranicemi národních přírodních rezervací či národních parků.

Hříbek vždycky potěší; ilustrační foto: archiv redakce

Odborný návrh ptačích oblastí (bez identifikace pozemků a vlastníků) byl vypracován Českou společností ornitologickou, AOPK ČR a S CHKO ČR v roce 2002. Celkem je navrženo 41 ptačích oblastí o rozloze 702 194 ha. LČR se týká cca 230 tis. ha. Předjednávání těchto návrhů probíhalo v prosinci 2003. Cílem předjednání ze strany LČR bylo dosáhnout pojmové, časové a prostorové specifikace prioritních opatření. Bližší informace o jeho průběhu jsou na internetu LČR na stránkách OTRL. Počátkem března 2004 byly na stránkách MŽP zveřejněny návrhy vyhlášek jednotlivých ptačích území. Ředitelství podniku zaslalo na základě dílčích připomínek organizačních jednotek stanovisko ke všem návrhům, které se týkaly pozemků s právem hospodařit LČR.

V současné době probíhají jednání na úrovni ředitelství LČR a MŽP s cílem nalézt konsensuální znění ochranných podmínek ptačích oblastí v otázce základních lesnických činností. V rámci zabezpečení souladu zájmů ochrany přírody s hospodařením v lesích v ptačích oblastech předpokládáme aplikaci těchto principů:

- Při tvorbě nových LHP zajistit maximální možné umístění těžeb, aby tyto těžby mohly být v průběhu platnosti LHP realizovány bez další ohlašovací povinnosti orgánů ochrany přírody.
- Jestliže budou navrženy k realizaci úmyslné těžby neumístěné v LHP, pak považujeme za přijatelnou podmínku pro hospodaření v lesích, aby tyto těžby v blíže jednoznačně definovaných částech podléhaly ohlašovací povinnosti orgánu ochrany přírody 15 dnů předem.
- Požadujeme, aby nahodilé těžby (realizované zejména z důvodů kalamitního výskytu hmyzích škůdců) byly prováděny bez ohlašovací povinnosti (vyjma NPR při padně dalších území, kde tato povinnost plyne ze současné právní úpravy).
- Omezení nahodilých těžeb kolem hnízd významných druhů navrhuje řešit rozhodnutím orgánu ochrany přírody v souladu s oznámením výskytu.
- Povinnost předchozího souhlasu k pěstební činností navrhuje nahradit povinností ohlašování 15 dnů předem jenom u mechanizovaných činností, které by mohly rušit klid či hnízdění druhů, pro něž je oblast vyhlášována.
- V návaznosti na výsledky jednání a následnou právní úpravu dojde k zapracování závěrů do všech dokumentů, jimiž se řídí hospodaření v lesích u našeho podniku, včetně případných úprav textů obchodních smluv s dodavateli prací.
- Zbývající požadavky na specifická omezení budou řešena individuálně v souladu s dosud uplatněnými připomínkami.

Evropsky významné lokality

Návrhy evropsky významných lokalit podle směrnice č. 92/43/EHS „o stanovištích“ podléhají procesu projednávání a schvalování Evropskou komisí (EK). Povinností České republiky je předat EK návrhy národních seznamů evropsky významných lokalit (tzv. území pSCI – proposed Sites of the Community Importance) soustavy NATURA 2000 a zajistit jejich předběžnou ochranu, protože poškozování lokality zařazené do národního seznamu je zakázáno. Z hlediska právní jistoty je důležité ustanovení § 45b novely zákona, které praví, že za poškozování se nepovažuje řádné hospodaření prováděné v souladu s platnými právními předpisy.

Na území České republiky jsou vymezeny dvě tzv. biogeografické oblasti, pro něž se navrhuje národní seznamy samostatně. Panonská oblast (jižní část Moravy, 3407 km²) pokrývá 4,3 % rozlohy České republiky. Týká se zejména LZ Židlochovice,

hují lokality do obou národních seznamů, stanoví ministerstvo životního prostředí prováděcím právním předpisem (vyhláškou MŽP).

Odborný návrh národního seznamu vypracovaný AOPK ČR pro panonskou oblast České republiky (cca 31,6 tis. ha) byl s územně příslušnými organizačními jednotkami podniku předjednáván v závěru roku 2003. Odborný návrh národního seznamu pro kontinentální oblast České republiky byl zveřejněn dne 27. 4. 2004.

Z výše uvedeného vyplývá, že hlavní práce ve věci projednávání soustavy Natura 2000 je teprve před námi. Terminově i obsahově se bude odvíjet zejména od dalšího postupu legislativních prací v této oblasti, ale i přípravy metodických materiálů týkajících se jednotlivých okruhů (například ochrany jednotlivých „naturových“ druhů) či podkladů pro ochranu konkrétních lokalit, která mají být do soustavy zahrnuty.

Zajíc polní se stal vzácnou zvěří; ilustrační foto: archiv redakce

dále části LS Strážnice, části LS Znojmo a okrajové dalších organizačních jednotek našeho podniku. Kontinentální oblast zahrnuje zbývající část ČR. Oba národní seznamy budou vyhlášeny formou nařízení vlády.

Po jejich schválení Evropskou komisí (v odhadovaném horizontu dvou let po předložení) musí být do dalších šesti let zajištěna jejich ochrana podle národní legislativy daného státu. V souladu s výše citovanou definicí Natury 2000 bude v České republice možné tato území chránit na základě smlouvy uzavřené mezi příslušným orgánem ochrany přírody a vlastníkem nemovitosti, nebo v některé ze současných kategorií zvláště chráněných území.

Seznamy typů tzv. přírodních stanovišť a evropsky významné druhy, pro něž se navr-

Ředitelství LČR v souladu s posláním podniku, kterým je uspokojování významných celospolečenských, strategických nebo veřejně prospěšných zájmů, nabídlo MŽP spolupráci jak na přípravě soustavy NATURA 2000, tak na stanovení a zajišťování jejího managementu, který umožní zachovat příslušné typy přírodních stanovišť a stanoviště druhů ve stavu příznivém z hlediska jejich ochrany. Cílem je zajistit, aby byly respektovány veškeré oprávněné požadavky ochrany přírody v této soustavě, plynoucí z příslušných směrnic EU a aby současně nedocházelo k nadměrnému omezování lesnického hospodaření a udržitelného využívání všech funkcí lesa.

RNDr. Jiří Stonawski, ředitelství LČR

*Kvetoucí devětsil bílý je často vidět na jaře
podél potoků; foto: J. Řezáč*

Bohdanečský rybník

„Víte, tady je přec jen člověku nejlíp. Všechny ty životní trampoty z vás spadnou – vidíte. A co je tu tajemství! Kdybychom ještě sto let žili, tak je nezbádáme!“ Výrok patří Josefu Musílkovi a je zveřejněn v předmluvě k jeho celoživotnímu dílu „Ptactvo Pardubicka“ vydanému po autorově smrti v roce 1946. Tenkrát patřilo k dobrým mravům, aby řídící učitel pěstoval „přírodopysné“ zájmy. Ornitologie Musílkova však rámec regionu často přesahovala.

Rybníků zbudovaných ve východních Čechách již na přelomu 15. a 16. století tehdejší hofmistrov českého království, panem Vilémem z Pernštejna, bylo prý na dvěstětřiapadesát. V rovinaté, silně podmačené krajině zajišťovala ve své době rybníční soustava lidem existenci a prosperitu. Kvůli regulaci vody v rybnících byl zbudovaný její přivaděč, 32 km dlouhý Opatovický kanál. Zajištění pozvolného spádu vody v jeho korytě, které vede rovinou Polabí, je vizitkou odborné vyspělosti těch, co se na jeho výstavbě tenkrát podíleli. Pozor: Štěpánek Netolický, nerudný Krčín a Rožmberkové na Jihočesku byli historicky až druzí!

Rozmach zemědělství později mnohé vodní plochy ruší a převádí na ornou půdu. Z původní pernštejnské soustavy rybníků se dožila jednadvacátého století jen početnější skupina rybníků v okolí lázni Bohdaneč s největším Bohdanečským rybníkem o rozloze 176 ha, který je propojen s daleko menší plochou rybníku Matka. Kde je voda, tam je život. V rybníku samotném, v rozsáhlých přilehlých rákosinách, na rozhraní dvou výrazných biotopů, jakými jsou voda – pole, rákosiny – louky, les – voda apod. Všechno to dohromady je rájem pro nepřeberné množství rostlin a živočichů. A o ty právě šlo konzervátorovi ochrany přírody panu Emanuelu Froňkovi a ornitologovi, právníkovi Františku Obhlídalovi, jejichž zásluhou se

tato lokalita stává rezervací. Oficiálně se tak děje 9. 11. 1951 výnosem tehdy existujícího ministerstva školství, vědy a umění.

Jmenovat vše, co se tu vyskytovalo a vyskytuje, by byl dlouhý a úporný výčet. Z opeřené drobtiny stojí za zmínku tradiční moudivláček. Je ho tu dost, ale jen na určitých místech. Hruškovitá hnízda různého stáří a rozpadu kmitající na konci březových větví po celý rok jako nějaká časoměrná kyvadélka. Větší raritou je bezesporu sykořice vousatá nebo bukač velký. Strouhy s plevelnými rybami obhospodařují vřiskající ledňáčci. Z větších ptáků tu hnízdí volavky popelavé, občas se zdrží volavky bílé nebo červené, husy, kormoráni. Během vegetačního období defilují před vašimi zraky kachny nejrůznějších druhů, v zimě člověka potěší setkání s orlem mořským. Bývá většinou náhodné, v počasí sychravém a tak mlhavém, že jej nelze fotografovat. Přímou neuvěřitelně působí písemná informace o výskytu tetřívka v lokalitách sousedících s rybníkem, přestože

poslední zmínka pochází z konce druhé světové války. Savce tu potkáte snad všechny, kterým vlhko vyhovuje nebo nevadí.

Vykotlané stromy na hrázích a stovky drobného hmyzu nad hladinou nabízejí střechu nad

hlavou a prostřený stůl hned několika druhům netopýrů. Hranostaj nebo tchoř tmavý se dá zahlédnout v předjaří. To je už odumřelá tráva po zimě slehlá a tělčka obou potvůrek jsou tak lépe k spatření. K spatření naopak nejsou divoká prasata. V neprostupných rákosinách je slyšíte, tak říkajíc na dosah ruky, ale vidět by je bylo nejspíš z nejbližší kazatelny, kdyby vám ji zpřístupnili sršni či vosy, co tam bydlí. Hektary rákosí se nelze pohybovat bez rybářských bot. Stejně se, obutí do gumových „broďáků“ zapichnete v bahně do půl lýtek a někdy i víc. Ne tak místní smčci. V tom rákosí žije, rodí, zaléhá, prchá, ale nikdy v tom sajrajtu neuvízne. Žena jim říká srnci bahenní. Není ani myslivec, ani zoolog, disertační téma z toho taky asi neuděláme, stačí to pouze sledovat jako zajímavé soužití organismu s prostředím.

Je toho tady k vidění kupodivu dost, ale ne vždy a také ne všechno a hned. Někoho zaujmou květiny, jiný si všimá hmyzu. Umět vnímat krajinu jako celek také není – jak se říká – k zahoezení. Vždyť příroda se tu mění v každé roční době, každým měsícem, každou hodinu.

Mirko Hain

Staré se snoubí s mladým – bukový porost v NPR Voděradské bučiny (zastávka č. 3)

Přirozená a umělá obnova - přednosti, nevýhody a omezení

V krásném renesančně-barokním zámku v Kostelci nad Černými lesy, dříve panství Smiřiců a rodu Liechtensteinů, dnes sídlí Školní lesní podnik České zemědělské univerzity v Praze. Katedra pěstování lesů Fakulty lesnické a environmentální zde pořádala dne 23. března odborný seminář věnovaný polemice nad zásadní lesnickou problematikou – přirozenou a umělou obnovou lesa.

Pěstování lesa je bezesporu jednou z královských lesnických disciplín. Jen málo jiných témat vyvolává tolik protichůdných názorů, navíc exaktně ověřitelných většinou až po uplynutí doby života jedné i více generací zainteresovaných lesníků. Snad proto byl zájem o seminář opravdu velký, jak naznačoval přeplněný přednáškový sál, pořadatelé dokonce museli odmítnout značné množství přihlášených zájemců a naplánovat jeho další podzimní běh.

Základní ideou semináře bylo srovnání umělé a přirozené obnovy z hlediska jejich

praktického přínosu, zda je vůbec v našich podmínkách žádoucí, aby byla přirozená obnova zvyšována tak, aby se vyrovnala podílu přirozené obnovy v okolních lesnických vyspělých zemích. Částečnou odpověď nastínil referát úvodní, prezentovaný docentem Ivo Kupkou z FLE ČZU (text viz níže), další příspěvky se týkaly obnovy a geneticky podmíněného růstu konkrétních dřevin v konkrétních růstových podmínkách, tématice reprodukčního materiálu a dalším návazným problémům. Z nejzajímavějších referátů jmenujme, kromě již zmíněného, příspěvek od Ing. Antonína Jurásky, CSc. a RNDr. Jarmily Martincové (VÚLHM – VS Opočno) „Specifické požadavky použití sadebního materiálu v horských oblastech“, od Ing. Jiřího Šindeláře, CSc. a Ing. Josefa Frýdla, CSc. (VÚLHM Jiloviště-Strnady) referáty „Geneticky podmíněná proměnlivost populací lesních dřevin“ a „Příspěvek k problematice rajonizace reprodukčního materiálu lesních dřevin“, od Doc. Ing. Jaroslava Koblihy, CSc.

(FLE ČZU v Praze) „Geneticko-šlechtitelské aspekty přirozené a umělé obnovy lesa“ a konečně referát „Vliv clonného postavení a meliorace půdy na růst kultur buku“ – autoři Prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc. a Ing. Jiří Remeš, Ph.D. (FLE ČZU v Praze).

Diskuse k jednotlivým příspěvkům někdy naznačovala jistý střet akademické lesnické vědy s ekonomickými důvody sevřenou praxí a otevřela množství dalších otázek, které zajímají lesnickou veřejnost, například škody zvěří na přirozené i umělé obnově, bezeškodné vyklízování porostů a příprava půdy pro přirozenou obnovu, srovnání obtížnosti výchovy porostů umělých a přirozených atd. Diskuse naznačila i problém téměř prognostický, a to snahu současných lesníků vybudovat stabilní diverzifikované lesní ekosystémy versus požadavky trhu v době, kdy budou tyto porosty sklizeny.

Exkurze s praktickými ukázkami

Odpolední program semináře byl vyhrazen exkurzi na vybrané plochy Školního lesního podniku Kostelec nad Černými lesy, polesí Jevany. Celkem čtyři zastávky předvedly škálu výchovy lesních porostů vznikajících převážně z přirozené obnovy.

Na zastávce první byl prezentován silně diferencovaný dvouetážový převážně bukový listnatý porost, (horní etáž 151 let, spodní etáž 75 let), ve kterém byly veškeré zásahy minimalizovány a většina mrtvého dřeva ponechána ležet. V tomto proředěném porostu je sledován vliv tlejícího dřeva na stav a vývoj přirozené obnovy, která je pomístně bohatá.

Další zastávka předvedla původně stoletý smrkový porost, jenž se v důsledku nahodilé těžby ze severní části silně proředil a umožnil vznik dobře odrůstajícího bukového náletu, který byl navíc doplněn umělou obnovou prostokořennými sazenicemi buku. Předpokládá se postupná přeměna smrkového porostu na převážně bukový porost cestou postupného uvolňování bukového náletu.

Třetí zastávka ukázala přirozenou obnovu buku Wagnerovou okrajovou sečí, kdy nový porost vzniká z náletu podél porostní stěny, přičemž vnější okraj představuje holý pruh podél porostní stěny výrazně ovlivňovaný bočním cloněním mateřským porostem a poskytující tak stínění a ochranu novému náletu a vnitřní okraj tvoří procloněný pruh mateřského porostu rovněž s bohatým náletem semenáčků.

Na poslední zastávce účastníci exkurze zhlédli ukázkou velmi bujného přirozeného zmlazení smrku na poměrně bohatém stanovišti ve stálezeleném, vlivem nahodilých těžeb proředěném porostu. Přirozená obnova je zde doplňována umělou obnovou prostokořennými sazenicemi buku. Postup obnovy proběhne postupným odtěšováním mateřského porostu proti směru bořivého větru podle potřeb odrůstajícího náletu.

Mrtvé tlející dřevo je ponecháno v porostu a je sledován jeho vliv na přirozenou obnovu (zastávka č. 1)

Přirozená a umělá obnova, jejich přednosti, omezení a nevýhody

Doc. Ing. Ivo Kupka, CSc.

Přirozená obnova

Podíl přirozené obnovy je v České republice jedním z nejnižších v Evropě. Ještě v roce 1995 činil tento podíl pouhých 3 %, což byl nejnižší podíl v porovnání se srovnatelnými evropskými zeměmi (např. Německo vykazovalo v té době 40 %, Finsko 30 %). Je velmi dobrým výsledkem současného lesního hospodářství, že se v posledních letech daří podíl přirozené obnovy na celkové obnově lesa výrazně zvyšovat. Přirozená obnova má řadu předností ve srovnání s umělou obnovou, z nichž nejdůležitější jsou přednosti biologické.

Za nejdůležitější výhodu přirozené obnovy lze označit záruku vhodnosti ekotypu, zvláště klimatu, neboť reprodukcí se populace se po dobu nejméně jedné, ale velmi pravděpodobně několika generací, mohla přizpůsobit místním podmínkám. Další předností je kvalita kořenového systému nových jedinců, který se od počátku mohl přirozeně rozvíjet a nebyl ohrožen vznikem deformací, ať už při pěstování ve školce, či během výsadby v lese. Zejména pro tyto biologické důvody je přirozená obnova nedílnou součástí pojetí pěstování lesa přírodě blízkým způsobem, který se v anglosaské literatuře také někdy označuje jako tzv. „continuous cover forestry“.

Umělá obnova

Přes výše uvedené přednosti přirozené obnovy je umělá obnova u nás hlavním způsobem zajišťování následné generace lesa. Zejména umělá obnova výsadbou sadebního materiálu je nejdůležitější součástí pěstování lesa u nás a po dlouhá desetiletí ještě bude hlavním způsobem obnovy lesa. Také umělá obnova má řadu předností ve srovnání s obnovou přirozenou. Mezi nejdůležitější předností je třeba zařadit zejména:

- Možnost „libovolné“ tvorby druhové skladby nové zakládaného porostu – tato přednost je samozřejmě významná zejména v případech, kdy mateřský porost je nevhodné druhové skladby, (výraz „libovolné“ je dán úmyslně do uvozovek proto, že jsou tyto možnosti limitované typem stanoviště a vegetačním stupněm, ve kterém se nachází).

- Použití geneticky kvalitnějšího reprodukčního materiálu – tato možnost je zejména zdůrazňována (a využívána) v lesnicky vyspělých zemích včetně těch, které dosahují vysokého

podílu přirozené obnovy.

- Volitelný (a tudíž vhodný) spon při výsadbě, který usnadňuje pozdější výchovu mlazín.

Jenže uvedené přednosti umělé obnovy se snadno mohou stát jejími nedostatky. Možnost volby druhové skladby může samozřejmě znamenat i nevhodnou volbu, a to nejen volbu zcela nevhodných druhů dřevin, ale i volbu dřevin s širokou ekologickou amplitudou, které na daném stanovišti sice porostou, ale vytvoří nestabilní, rizikovými faktory výrazně ohrožené porosty.

Přenos reprodukčního materiálu při umělé obnově může být chybný, což se zejména u vyhraněných ekotypů stává chybou přímo fatální. Nedbalé či přímo chybné provádění výsadby vede k nenapravitelným deformacím kořenového systému, při kterém se vytváří uzavřené smyčky kořenů, zaškrucující samy sebe. Tato deformace vede k úplnému odumření části kořenového systému.

Konečně to může být i nedostatečná péče o fyziologickou kvalitu sadebního

materiálu při jeho přepravě na místo výsadby anebo přímo při jeho výsadbě, což výrazně snižuje ujmavost sazenic a vyvolává nutnost vylepšování nebo zvyšuje účinky povýsadbového šoku a tedy retardaci výskového přírůstu po dobu několika let.

Změny v druhové skladbě našich lesů

Jak už bylo řečeno, umělá obnova umožňuje výrazně měnit druhovou skladbu nově zakládaných porostů. Moderní lesní hospodářství, jehož počátky můžeme klást v českých zemích přibližně na konec 18. století, začalo hledat vhodnou dřevinu, která by rychle zvýšila produkci dřeva a zlepšila nedobrý stav našich lesů devastovaných nadměrnými těžbami. Po saském vzoru se začalo experimentovat s borovicí lesní, ale poměrně brzo se ukázalo, že smrk ztepilý je u nás tou vhodnou dřevinou s dostatečně širokou ekologickou valencí a vysokou produkcí, která splní požadavky společnosti kladené na lesy. Poměrně brzy se začaly objevovat i názory, které stejnověkové monokultury odsuzovaly a upozorňovaly na jejich nevýhody (viz např. Ch. Liebig, 1870, Vrbata, 1872, K. Gayer, 1890).

Výsadby stejnověkových smrkových monokultur od té doby prošly několika obdobími, kdy byl smrk vysazován i na naprosto nevhodná stanoviště a obdobími, kdy byl smrk výrazně v obnově lesa omezován. Posledním, nebo možná teď už předposled-

Doc. Ing. Ivo Kupka, CSc. při výkladu na první zastávce v přestálém bukovém porostu

Účastníci semináře při venkovní pochůzce v porostu, kde je přirozená obnova realizována Wagnerovou okrajovou sečí (zastávka č. 3)

ním obdobím byla 50. léta minulého století, kdy podíl smrku v obnově lesa klesl na pouhých 27 %. V té době bylo celkové průměrné zastoupení smrku v porostech 59 %. Od té doby postupně zastoupení smrku v obnově lesa opět rostlo, takže pokles zastoupení smrku v porostech se postupně zvolňoval. Kolem roku 1980 stoupl podíl zastoupení smrku v obnově lesa na 56 % a prakticky se vyrovnal celkovému podílu zastoupení smrku v porostech. Zastoupení buku, jako naší původně hlavní dřeviny, mělo opačný průběh. Jeho podíl v obnově lesa byl kolem roku 1950 asi 12 % a postupně klesal, až kolem roku 1980 činil jen 3 %. Od té doby se jeho podíl v obnově lesa zase postupně zvyšuje (v roce 1995 dosáhl opět podílu 12 % a v roce 2000 už činil 15 %).

Zdroje reprodukčního materiálu u nás

Vraťme se však na začátek cyklu, na jehož konci je zajištěná kultura nebo mlazina. Prvním krokem je získání kvalitního semene z uznávaných zdrojů reprodukčního materiálu. V této souvislosti je třeba poznamenat, že nový zákon č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin, rozšířil uznané zdroje reprodukčního materiálu o zdroj identifikovaný, což bylo přeloženo do naší legislativy jako porosty fenotypové kategorie C. Tyto už z definice průměrné porosty nebyly u vybraných dřevin tj. smrku, borovice a modřínu dosud využívány jako zdroj reprodukčního materiálu pro umělou obnovu (byly samozřejmě využívány pro přirozenou obnovu). Tato změna znamená určitou rezignaci na jednu z předností umělé obnovy, tj. na možnost zvyšování genetické kvality těchto dřevin. Na druhé straně to znamená i rozšíření reprodukční základny těchto dřevin a tedy i genetických zdrojů.

České školkařství

Zajímavý je vývoj produkční plochy českých školek. Tato plocha od roku 1970 nejdříve klesala. V té době probíhala tzv. centralizace školkařského provozu na úkor malých školek na jednotlivých polesích. Produkční plocha školek posléze v 80. letech mírně stoupla. Druhý výraznější pokles produkční plochy nastal v letech 1990 – 2000 a činil více než 20 %. Důležité je všimnout si i produkce těchto školek. Její vývoj zpočátku sledoval velikost produkční plochy, tzn. produkce klesala tak, jak klesala produkční plocha. Od roku 1990 však přes výrazný pokles produkční plochy produkce klesala jen mírně. To ukazuje na velmi pozitivní vývoj v produktivitě lesních školek a potvrzuji to i údaje v tabulce 1.

V 80. letech byla produkce asi 90 000 ks sazenic z 1 ha školky, od počátku privatizace tato produkce z 1 ha stoupá a podle posledních statistických údajů dosahuje už produkce 125 000 kusů sazenic z jednoho hektaru produkční plochy školek. Tím se ale školkařství dostává do obtížné situace, neboť produkce klesá jen velmi pomalu, zatímco potřeba sadebního materiálu klesá mnohem výrazněji (viz tabulka 2).

Umělá obnova lesa v ČR

Výměra umělé obnovy činila 33 615 ha v roce 1990, zatímco v roce 2000 už jen 21 867, což představuje pokles o 35 %! Co způsobilo tak dramatický pokles potřeby umělé obnovy? Nejsnadnější vysvětlení by bylo, že tento pokles je způsoben nárůstem přirozené obnovy. I když je nárůst přirozené obnovy u nás opravdu imponující (z 908 ha v roce 1990 na 3422 ha v roce 2000) a relativně představuje nárůst o 250 %, přesto je to v absolutních číslech „jen“ 2500 ha, zatímco pokles umělé obnovy je o 12 000 ha. Hlavním důvodem jsou nižší počty sazenic na hektar při prvním zalesňování (toto snižuje

ni dolní hranice v počtu sazenic povolila nová vyhláška MZe č. 82/1996 Sb.) i vyšší kvalita sadebního materiálu, což lze doložit i nižší potřebou vylepšování. Dalším důvodem je i změna v obnovních postupech; výrazná preference podrostního hospodářství a omezení uplatnění holosečí, které také znamená menší zalesňovací povinnost.

Závěr

Přirozená i umělá obnova má své přednosti i omezení. Použití jednoho nebo druhého způsobu je v první řadě limitováno přírodními podmínkami stanoviště, ale i úmysly a schopnostmi odborného lesního hospodáře.

Hlavní předností umělé obnovy lesa je možnost výrazné změny druhové skladby nově vznikajícího porostu, což je parametr velmi důležitý vzhledem k současné druhové skladbě u nás. Úsilí o snížení zastoupení smrku a zvýšení zastoupení buku lze u nás zaznamenat v historii novodobého lesnictví několikrát, naposledy v 50. letech minulého století a v současnosti. Další důležitou předností umělé obnovy je možnost zvyšování genetické kvality našich lesů.

Produkční plocha školek se u nás s krátkými výkyvy postupně snižuje, ale díky vyšší kvalitě sadebního materiálu a vyšší produkci dosahované z produkční plochy, je pokles množství sadebního materiálu podstatně povlnnější (tab. č. 1, 2), což při klesající potřebě sadebního materiálu pro umělou obnovu vytváří výrazný tlak na české školkařství. Zatím je to ku prospěchu kvality.

Důvodů, proč klesá potřeba sadebního materiálu u nás je několik, z nichž pravděpodobně nejdůležitější jsou nižší počty sazenic používané při umělé obnově lesa a rostoucí kvalita sadebního materiálu, projevující se klesající potřebou vylepšování.

Redakce

Tabulka 1: vývoj produkce sazenic na hektaru produkční plochy školky a produkce sazenic ve vztahu k zalesňovací povinnosti

rok	produkce sazenic v tis. ks z 1 ha plochy školky	produkce sazenic v tis. ks na 1 ha holiny
1970	106,0	11,8
1975	85,9	7,7
1980	91,0	6,7
1985	108,6	7,1
1990	101,7	6,6
1995	122,0	8,9
2000	125,0	9,5

Tabulka 2: vývoj plochy školek, produkce umělé a přirozené obnovy

rok	plocha školek v ha	produkce v mil. ks	umělá obnova v ha	vylepšování v ha	přirozená obnova v ha
1970	2348	249	21 077	6990	1049
1975	1945	167	21 752	4284	1203
1980	1978	180	27 033	6309	1004
1985	2191	238	33 647	9954	592
1990	2182	222	33 615	9635	908
1995	1705	208	30 128	12760	1163
2000	1654	207	21 867	4371	3422

Příprava půdy pro přirozenou obnovu smrku; LS Dvůr Králové n. L.; foto: redakce

Smrk - dřevina budoucnosti

Ve dnech 23. a 24. dubna uspořádaly LČR, s. p., Česká lesnická společnost, Lesnická a dřevařská fakulta MZLU Brno a Lesnická a environmentální fakulta ČZU Praha ve Středním odborném učilišti lesnickém a učilišti ve Svobodě nad Úpou odborný seminář na téma Smrk dřevina budoucnosti. Cílem organizátorů semináře bylo zahájit diskusi o možnostech využití smrku ztepilého v podmínkách trvale udržitelného hospodaření v lesích České republiky a v navazujícím kontextu i v okolních státech Evropské unie v dlouhodobém horizontu. První den byl věnován přednáškám a diskusi, v podvečerních hodinách pak exkurzi do lesních porostů v Krkonošském národním parku. Druhý den účastníci navštívili lesy obhospodařované lesní správou Dvůr Králové nad Labem, kde shlédli několik ukázek rozpracovaných smrkových porostů. Na závěr semináře připravili pořadatelé pietní akt, při němž byla odhalena pamětní deska vynikajícími lesníkovy profesoru Zdeňku Poleno.

Na semináři zazněly tyto příspěvky: 1. Význam pěstování smrku v ČR a evropském regionu (Prof. Ing. Vladimír Tesař, Prof. Ing. Emil Klimo, DrSc., MZLU Brno); 2. Možnosti vývoje zastoupení, přírůstků, těžeb a zásob smrku ztepilého v ČR a okolních státech EU (Ing. Miloš Kraus, ÚHÚL Brandýs nad Labem); 3. Historie a perspektivy smrku ztepilého v Krkonošském národním parku (Ing. Otakar Schwarz, Ph.D., KRNP Vrchlabí); 4. Šlechtitelské programy smrku ztepilého v ČR a EU (Doc. Ing. Jaroslav Kobliha, CSc., ČZU Praha); 5. Moderní technologie používané při výrobě sadebního materiálu smrku (Doc. Ing. Jindřich Neruda, CSc., MZLU Brno); 6. Revitalizace smrkových porostů v oblastech s antropogenní zátěží (Prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc., ČZU Praha); 7. Výchova smrkových porostů (RNDr. Marián Slodičák, CSc.; VÚLHM VS Opočno); 8. Nové poznatky v ochraně smr-

kových porostů proti biotickým a abiotickým škůdcům (Ing. Jan Liška a Ing. Jaroslav Holuša, Ph.D., VÚLHM); 9. Výnosovost smrku v porovnání s ostatními hlavními dřevinami (Doc. Ing. Zdeněk Bludovský, DrSc.); 10. Soudobé technologie těžby a dopravy dříví ve smrkových porostech (Prof. Ing. Vladimír Šimanov, CSc., MZLU Brno); 11. Výrobky ze smrkového dřeva a možnosti jejich uplatnění v současné moderní společnosti (Doc. Ing. Ladislav Slonek, CSc., MZLU Brno); 12. Současné možnosti a výhled zpracování přesíleného smrkového dřeva (Ing. Miloslav Konopík, LST, a. s.). Všechny příspěvky jsou uveřejněny ve sborníku.

Na úvod vystoupil Ing. Kamil Vyslyšel, generální ředitel LČR, který mimo jiné vyzdvihl skutečnost, že seminář je koncipován tak, aby se dotkl všech fází vývoje a pěstování smrku v lesích ČR a EU a pokud možno komplexně posoudil, zda smrk ztepilý bude dlouhodobě v tomto střeoevropském regionu dřevinou budoucnosti. Dále řekl, že základní strategií hospodaření LČR, s. p., je trvale udržitelné obhospodařování lesů s cílem vytvoření stabilního a kvalitního lesa. Uplatnění principu trvale udržitelného hospodaření znamená využívání lesů takovým způsobem a v takovém rozsahu, že jejich stabilita, druhová rozmanitost, produkční schopnost, regenerační kapacita, vitalita a schopnost plnit všechny užitečné funkce lesa zůstanou trvale zabezpečeny.

Trvale udržitelné hospodaření v lesích deklarované v § 1 zákona o lesích č. 289/1995 Sb. je takové hospodaření, při němž je les trvale schopen plnit veškeré funkce včetně produkce kvalitní dřevní hmoty. Zajištění dostatečné produkce kvalitního dřeva v lesích obhospodařovaných LČR je chápáno jako zajištění dostatku strategické domácí, trvale obnovitelné suroviny a jako

náhrada za materiály, jejichž výroba, energeticky značně náročná, často výrazně zatěžuje životní prostředí.

Dřevo by se mohlo a mělo stát jednou z nejvýznamnějších surovin budoucnosti nejen v České republice, ale i v Evropě a obecně ve světě vůbec. Jde o to, aby značný potenciál této obnovitelné suroviny byl obhospodařován takovým způsobem, aby les byl trvale schopen plnit produkci dlouhodobě využitelného dříví.

Smrk ztepilý patří mezi dřeviny s dlouhodobě dobře využitelným dřevem, které nachází široké uplatnění ve všech činnostech lidské společnosti. Dřevin s takto kvalitním a perspektivním uplatněním dřeva není ve střední Evropě mnoho. Smrk ztepilý byl v lesích České republiky a okolních států významně rozšířen teprve v posledních stěletích. I když je nejvíce zastoupenou dřevinou v lesích, tak jeho zastoupení v lesích není rozhodně vždy dominantní a kolísá od 1 % do 90 % podle jednotlivých lesních správ LČR. Jeho průměrné zastoupení u LČR činí 55 %.

Smrk je dřevinou, která při dobré strategii lesnického hospodaření umožňuje při jeho optimálním zastoupení v lesních porostech slušnou rentabilitu hospodaření s lesními majetky, zajišťuje možnost dlouhodobého zvyšování produkce kvalitního dřeva a současně umožňuje využití velké škály přírodních procesů při uplatňování principů trvale udržitelného hospodaření v lesích. Výsledkem dobré strategie lesnického hospodaření s odpovídajícím zastoupením smrku v lesních porostech je i optimalizace nákladů na obnovu a výchovu lesa společně se zvyšováním produkce kvalitního dříví jako strategické trvale obnovitelné suroviny.

Pěstování smrku se zřetelem k setrvalému hospodaření v lese

Prof. Ing. Vladimír Tesař

Prof. Ing. Emil Klimo, DrSc.

Smrk byl ve vývoji smrkové kultury začleňován do hospodářských způsobů a pěstebních systémů v mnoha nuancích. Je to logické, když způsoby a systémy byly propracovávány hlavně pro řízení účinného pěstování smrku. Pokud si dovolíme všechny definovatelné případy zpřehlednit a systematizovat, můžeme je zahrnovat do dvou krajních poloh. Jednou je pěstování smrkových monokultur v holosečném hospodářském způsobu – lese věkových tříd s ekonomickým obmětím. Druhou je výběrný les jako nejpropracovanější forma lesa trvale plně tvořivého (Dauerwald), v němž si smrk můžeme snadno představit jako dominantní dřevinu. Tato řešení nejsou jako obecné modely pro 21. stol. již přijatelná. První řešení pro ekologická rizika a v důsledku toho hospodářskou nejistotu, druhé pro neuskutečnitelnost. Přes dřívější snahy lesníků zanicených pro výběrný les nemáme u nás přesvědčivé příklady, zřejmě proto, že pro jejich zavedení nebyly ani v minulosti ekologické, ani hospodářské podmínky. Výběrný les je však stále inspirativní a výběrné principy mohou být uplatňovány i při méně intenzivních metodic-

kých postupech. Pěstování smrku přijatelné ekologicky, hospodářsky a sociálně bude uprostřed mezi oběma polohami, popř. blíže té nebo oné, podle požadavků na jmenovité užítky. Nabízejí se dvě strategie.

Stabilizace smrkového hospodářství v holosečném pasečném lese (lese věkových tříd)

Pěstování smrku je historicky spojeno s podúrovňovou výchovou. Jí se vytvářejí homogenní porosty s horizontálně zapojenou úzkou celistvou korunovou vrstvou. Zvyšování statické (mechanické) stability porostů se dosahuje silnějšími až silnými podúrovňovými výchovnými zásahy v mladém a středním věku, kterými se na optimální hodnotu upravuje štihlостní kvocient. Pozitivní výsledek takové výchovy se promítne i do stability dospívajících a dospělých porostů, i když jejich pevnost proti vichřici záleží spíše na celistvosti zápoje. Bezpečnost v průběhu obnovy je založena na pasečném pořádku. Pro jeho dodatečné zavedení v existujících komplexech jsou nevhodnější důsledně uplatňované zpevňovací seče – odluky, rozluky a závory.

V souvislosti s touto strategií je užitečné uvést, že monokulturní hospodářství má znaky lignikultur. Způsob pravých lignikultur byl ve střední a západní Evropě vyzkoušen, ale při dostatku smrkového dřeva z boreálních lesů nebyl nikdy uplatněn. Smrk je pro pěstování v lignikulturách vybaven všemi potřebnými vlastnostmi, dvě podstatné je však třeba podtrhnout. Z hlediska celkové efektivity je to relativně vysoký objem produkce dosažitelný v kulminaci běžného objemového přírůstu na vysoce bonitních stanovištích, pokud je pěstován ve volném zápoji. Ortotropický růst to dovolí, aniž dojde k růstovým deformacím kmene, ke snížení hodnoty produkce. Lignikultury jsou neodmyslitelně spojeny se zúrodňováním půdy.

Přestavba smrkových monokultur a porostů s převládajícím smrkem

V současnosti se evropská lesnická věda zabývá přestavbou smrkových porostů, protože lesnický vyspělý stát takový přístup považují za odpovídající době. V r. 2003 byla uzavřena první etapa evropského projektu CONFOREST a poznatky byly shrnuty do obsáhlé monografie (Spiecker et al. 2004). Do ní vložili vědecké znalosti a praktické zkušenosti i čeští autoři. Kniha shrnuje historii smrkové kultury, současné rozšíření smrku v Evropě, politický a společenský pohled, pěstební strategie, ekologické důsledky, uplatnění lesní techniky při přestavbě a obchodně ekonomická hlediska. V příštích pěti letech bude projekt pokračovat a bude rozšířen na ostatní jehličnaté monokultury v Evropě.

Pojem přestavba (angl. conversion / transformation, něm. Umbau) zavádíme do naší terminologie nově. Je to souhrnný pojem pro přeměnu porostu (Umwandlung) a převod hospodářského způsobu (Überführung). Právě proto, že tyto změny probíhají mnohdy současně, je pojem přestavba kom-

plexnější. Pojmy přeměna a převod své místo samozřejmě neztrácejí. Úplnou přestavbou pak rozumíme zásadní změnu v dřevinné skladbě a textuře porostů, tj. plošném rozložení a střídání růstové a vývojové rozdílných jednotek porostů a jejich větších celků. Přestavba monokulturního (monotypického) lesa se uskutečňuje proto, aby nové uspořádání přineslo přirozenější fungování lesa, širší možnosti užítků a lepší efektivnost jejich získání.

Úpravu dřevinné skladby zakládání porostů ukládá vyhláška 83/1996 Sb. tím, že stanovuje, aby při obnově lesa byl dodržen závazný minimální podíl tzv. melioračních a zpevňujících dřevin. Tento krok přestavby lesa se opírá o zásadu státní lesnické politiky přijaté vládou ČR v r. 1994, totiž „...zvýšit druhovou diverzitu lesa a přiblížit se přirozené skladbě s přiměřeným uplatněním produkčně vhodných druhů“. Realizace je pak záležitostí racionálních úvah (Zezula 1996).

Cílovým hospodářským lesem po dokonané přeměně může nejlépe tedy být věkové strukturovaný smrkový les nebo smíšený les s dominancí smrku, ve kterém dřeviny jako buk, jedle, modřín, klen, douglaska – v závislosti na úrodnosti stanoviště – budou vytvářet skupiny rozložené v prostoru podle své rozhodující funkce (především zpevňovací proti větru, meliorační), popř. budou tvořit jednotlivou příměs. Vlastník může ze své vůle postupit ještě dál a zavádět alternativní hospodářství listnáčů, např. bukové.

Délka transformačního období nemusí být nutně závislá na stupni přestavby, úplná přeměna může být uskutečněna založením nového lesa na místě původního. Pokud však přestavba má zahrnout i změnu věkové struktury, bude trvat velmi dlouho. Nevyhnutelně dílčí nezdary budou, jak ukázaly minulé zkušenosti, způsobeny nejspíš subjektivními důvody. Taková práce vyžaduje promyšlenost a důsledný postup v hlavním směru. Projevem neprofesionality je pak netrpělivost, neuvědomění si, že do lesa jednou zabudovaný systém má velkou setrvačnost, a proto jej lze v určeném čase přebudovat jen do určitého stupně. Pokud je cílem les přiblížit lesu nepasečnému, pak je to úkol pro dvě tři lesnické generace. Přestavba může proběhnout po stupních.

Přestavba monokultur ukončená úpravou dřevinné skladby

Přeměny monokultur jsou založeny na kultivaci buku a jedle, popř. javorů v takovém časovém předstihu (10 – 15 – 20 let), aby tyto prvky jednou vyrovnaly výškový rozdíl růstu proti rychleji rostoucímu smrkovi, a tak co nejlépe splnily určenou funkci. Nové dřeviny se vysazují v holosečných nebo clonných skupinách – kotlicích umístěných v porostu v určitém prostorovém uspořádání před linií obnovy frontou smrku. Skupiny se rozšiřují v žebra či pásy, které mají zpevnit nový smrkový porost. Smrk je obnoven přirozenou cestou, ponejvíce okrajovou clonnou sečí. Tímto způsobem je možné porost obnovit v požadované dřevinné sklad-

bě již za 20 let. Je skupinově smíšený, ale opět stejnověký. Tento postup může být bez zvláštního rizika uplatněn v lese vychovávaném po celé obmýti podúrovňové a naplní potřebný podíl melioračních a zpevňujících dřevin.

Podle extrémního mínění je přeměna smrkových porostů ospravedlnitelná jen tehdy, když se prokáží pozitivní změny v půdě. Otázkou, jak působí na stav půdy nově zaváděné, převážně listnaté dřeviny, do smrkových monokultur, jsme zkoumali mimo jiné na lokalitě Hetlin. Zde se uskutečnily chemické půdní a listové analýzy v kotlicích buku založených ve smrkových porostech.

Koncentrace elementů v listech buku a jehličí smrku (%; Fe ppm)

dřevina	N	S	P	Mg	Ca	K	Fe
buk	2,28	0,13	0,12	0,18	0,68	0,76	150
smrk	1,53	0,10	0,18	0,12	0,40	0,50	63

Zjištění uvedená v tabulce vedou k závěrům, že:

- buk urychluje koloběh elementů a působí melioračně na chemismus půdy i na zpomalení acidifikačních účinků smrkových monokultur;
- horizonty H povrchového humusu přetrvávají z předcházejících smrkových monokultur i do následného porostu buku.

Přestavba porostu zahrnující úpravu dřevinné skladby i prostorové struktury

Smrkový porost se připravuje pro přestavbu dlouhodobě tak, že se posledními probírkami a poté prořezáváním porostů ve smyslu péče o porostní zásobu (Heger 1962) na principu zralostního výběru po celé ploše vytvářejí příhodná místa pro přirozenou obnovu a stromy se připravují na fruktifikaci. Pokud nejsou ostatní dřeviny cílové skladby vůbec přítomny, vysazují se ve skupinách. Avšak i vtroušení jedinci buku, jedle, dubů aj. se mohou při dostatečně dlouhé přípravě zmladit v množství postačujícím pro účast v cílové skladbě porostu. Udržováním zápoje na potřebné hodnotě, odvozené ze zkušenosti z místních poměrů, se brzdí odrůstání smrkových náletů, které by při spontánním zmlazování a odrůstání nedovolily smíšený porost vytvořit. Při postupu trvajícím až 40 let se dosáhne výrazného dvouetážového porostu. Etáž transformovaného porostu se předržuje jen tak dlouho, aby byl zajištěn kvalitní nový porost v požadované dřevinné skladbě. Přes poměrně velké věkové rozdíly se v dalším vývoji výška bude vyrovnávat a ve zralém porostu formovat rovněž do jedné etáže.

Tento způsob obhospodařování, označovaný podle zákona č. 166/1960 Sb. za maloplošné pasečný – podrostní, byl poměrně snadno osvojitelný a velmi se osvědčil (Průša 2001). Existují pro něj demonstrační objekty inventarizované v rámci zmíněného výzkumného projektu. V LVS dubobukovém a bukovém jich je 9, od jedlobukového po bukosmrkový 26. Šest má pro vysokou pokročilost a přesvědčivost velké porostní plochy evropský demonstrační význam.

Přestavba k porostům přibližujícím se nepasečnému lesu

Při výchově porostů je třeba nejpozději v tyčovinách přejít na úrovnový způsob. Nestejnoměrné proclonění porostu vytváří pestrout světelnou mozaiku, která podmiňuje žádoucí střídání různých forem humusu. Vertikální zápoj je nezbytný pro velmi dlouhý průběh obnovy porostu. Současně se vytvoří pevná kostra stability porostu, což později dovolí porosty obnovně rozpracovávat bez vážného rizika zevnitř. I při tom je však třeba obnovu prostorově organizovat a propracovat rozčleněním porostů jako předpoklad pro uplatnění šetrné techniky vyklízování dřeva. Teprve v průběhu obnovy / transformační doby trvající nejméně 60 let se vytvoří vitální skupiny nového – různověkého porostu. Jejich vertikální až stupňovitý zápoj se blíží charakteru výběrného lesa.

V souvislosti s přestavbou smrkových porostů nebo vůbec s dlouho trvající obnovou připomínáme, že je třeba se vypořádat s ekonomickým nakládáním s obnovovaným porostem. Podstatným biologickým nástrojem je regulace světla a stínu, toho se dosáhne pestrout vertikální strukturou a té pouze výraznou diferenciací dimenzí stromů. Čím blíže k nepasečnému lese chceme dospět, tím zásadnější význam mají silné stromy. Současná těžká zhodnotitelnost takových stromů jen podporuje postup, který byl u nás již praktikován; porosty jsou připravovány pro obnovu již 10 až 20 let před obvyklým počátkem obnovy doby a tak je třeba k dosažení stejného ekologického účinku poměrně slabších dimenzí stromů.

Pěstování smrku v měnicích se ekologických poměrech

Pojmem měnicí se ekologické poměry opisujeme v kratším nebo delším čase se měnicí konstelací ekologických faktorů prokazatelně vyvolané lidskou činností. Jestliže byly při nástupu průmyslové revoluce úzce lokální, v posledních 50 letech nabýly subkontinentálního až kontinentálního rozměru a mají stále nové projevy. Teprve až se projeví narušením stavu lesa, jsou přímo studovány a je objasňován mechanismus jejich působení na dřeviny a porosty. Jsou zprostředkovány převážně přes atmosféru a teprve dlouhodobou kumulací se dotknou i půdního prostředí. Opožděné poznání toho, co se v půdě událo a složitější náprava stavu, může být pro celý lesní ekosystém osudovější. Změny ekologických poměrů se dotýkají všech lesních ekosystémů a dřevin, ale zatím byly nejzřetelněji sledovatelné na smrku a pro smrkové hospodářství měly nejpronikavější ekonomické důsledky.

První zvrát přírodní rovnováhy způsobil soustředěný tlak znečištění ovzduší, které se v rozsáhlých oblastech stalo stanovištním faktorem. Prímým působením imisí na asimilační ústrojí se destabilizovaly rozsáhlé lesní komplexy smrkových porostů a v pohorích, v přirozeně exponovaných lesních ekosystémech, se porosty zcela rozvrátily a prostředí do hloubky změnilo. Přes původní pochyby o pronikavosti působení imisí na půdu se prokázalo, že acidifikací se negativně změni-

ly i půdní poměry. Také chemická skladba imisí se změnila a v poslední době je v Evropě zaznamenán zvýšený přírůst porostů v důsledku vysokého vnosu sloučenin dusíku do ekosystémů přes atmosféru. Tento hnojivý účinek nemůže být hodnocen kladně. Skrývá nebezpečí nové nerovnováhy mezi stavem prostředí a nároky smrku i fyziologické nerovnováhy – vodního provozu a výživy – organismu.

Nejvíce však zneklidňuje hrozba globální klimatické změny z oteplování atmosféry. Existence a možné dopady tohoto jevu jsou posuzovány rozporně. Ujijeme-li však princip předběžné opatrnosti v analogii s působením imisí, měla by novému jevu být věnována patřičná pozornost a v předstihu učiněna možná opatření. Les a smrk zejména se v souvislosti s oteplováním atmosféry ocitne ve dvojím protikladném postavení. Na jedné straně by mohl uplatnit nemalý potenciál akumulace uhlíku v biomase, proto by lesní porosty měly být udržovány na maximu fyziologicky aktivní biomasy. Na druhé straně však smrk bude změnou ekologických vztahů sám znevýhodněn, a proto již dnes by měla být zvyšována obecná odolnost, adaptabilita a resilience lesních porostů, ve kterých je přítomen.

Principem pěstování lesa je vytvářet rovnováhu s ekologickými poměry, které budou panovat. Všechny kroky pěstebního systému, které dnes sledují přestavbu smrkových porostů v zájmu posílení jejich ekologické stability, vycházejí vstříc i potřebné adaptaci na klimatické změny. Některé je však třeba zvlášť zdůraznit.

Při tvorbě porostů musí být podporovány dřeviny, které mají optimum v příslušném vegetačním stupni a jejichž ekologická amplituda má spolehlivý přesah do stupně nižšího. Přijímá se názor, že již dnes zakládání smrkových monokultur v LVS s dubem nepřichází v úvahu, nevylučuje se však pěstování ve smíšených porostech. Smrk totiž prokázal širokou ekologickou valenci a adaptabilitu ke změnám teplotních poměrů. Tvzení o adaptabilitě se opírá o růst smrku v provenienčních pokusech. Skandinávské provenience přenesené do střední Evropy navzdory přesunu o 2 – 8 °C průměrné roční teploty poskytují poměrně bohatou biomasu. Podle Šindeláře (1994) však bude problém se selekcí vhodných biotypů středoevropských proveniencí, poněvadž jejich adaptabilita již byla vyčerpána posuny v posledních 200 letech.

Pro naplnění role lesa v poutání uhlíku bude třeba vytvářet porosty co nejvíce vyplňující disponibilní růstový prostor, tj. porosty vertikálně členěné z více dřevin, které se doplňují ve svých nárocích a obsazují různá nadzemní a půdní patra.

Péče o porosty bude zasahovat do kompetice dřevin a usměrňovat složení porostů ve prospěch perspektivních dřevin. Musí též vzít v úvahu, že se oteplováním a vysušováním stanovišť zmenší potenciál porostní hustoty a stabilizace porostů proti bořivému větru bude při celkovém oslabení porostu ještě naléhavější.

Jmenovali jsme zjevné případy změn ekologických poměrů lesa a stav Země je takový, že bychom měli počítat s novými. Jejich povahu a rozsah stěží exaktně v předstihu zjistíme, podle dosavadních je nanejvýš odhadneme nebo jen vytušíme. Na spolehlivosti odhadu ovšem záleží efektivnost vložené energie do lesa. Bude ovšem třeba se smířit s tím, že nebudeme za každou cenu usilovat o les vysoce produktivní, nýbrž o takový, který bude pružně reagovat na případné změny prostředí, les druhově a strukturálně pestrý. Do takové podoby bude muset být dotvářen pružnými pěstebními systémy, které budou mnohem víc stavět na vnitřních mechanismech přírodních tvořivých sil a sebeorganizaci ekosystémů.

Masivní přirozená obnova smrku pod mateřským porostem; LS Dvůr Králové n. L.; foto: redakce

Závěr

Smrk v minulosti založil uspořádané lesní hospodářství, které zaručilo potřebné množství dřeva. V rámci státu je nejméně 150 let hlavní dřevinou. Přestože v průběhu té doby došlo z ekologických a civilizačních příčin k několika vážným selháním a smrk utrpěl civilizačním tlakem, dá se s ním počítat i jako se zárukou efektivnosti polyfunkčního obhospodařování lesa. Je těžko myslitelné vzdát se pěstování smrku, přinejmenším s výhledem půl století neztratí vůdčí pozici a není důvodu, aby mu byla upřena. Podle propočtů na základě ekologické únosnosti a společenských potřeb se do budoucnosti doporučuje zastoupení 36 %. Při střizlivém zvážení pěstebně technologické proveditelnosti a skutečnosti, že při proklamovaných a do určité míry uskutečňovaných změnách dřevinné skladby se za posledních 50 let zastoupení snížilo o 6 % na dnešních 54 %, můžeme odvodit, že ani za příštích 50 let se zastoupení doporučené hodnotě příliš nepřiblíží. Problém se pak užívá na dvě související otázky: v jakém podílu a prostorovém uspořádání v lese a v jakém pěstebním režimu smrk pěstovat. Pěstební systém musí být dostatečně pružný, aby mohl reagovat na vyvíjející se požadavky společnosti a měnit se stav přírodního prostředí. Přistupujeme ke smrku tak, že i v dalekém výhledu může hlavní dřevinou zůstat a nepochybně zůstane, musí s ním však být nakládáno v hranicích setrvalého využívání ekosystému.

Příspěvek byl redakčně krácen a upraven

Hnojiva řady SILVAMIX® a jejich využití v lesních porostech

Přihnojené sazenice v imisemi poškozených oblastech odrůstají lépe;
LS Litvínov; ilustrační foto: redakce

Hnojení lesních porostů se opětovně stává sledovaným tématem. K dispozici je však poměrně málo údajů o využití různých postupů v lesním hospodářství a provoz má minimální zkušenosti s jejich aplikací. Na rozdíl od zemědělství je v lesním hospodářství kladena na hnojení řada zvláštních požadavků a je zde několik výrazných omezení:

- Nejsou objektivně známy optimální charakteristiky lesních půd, nebo není reálné jejich dosažení.

- Také v oblasti výživy lesních dřevin jsou známy spíše limitní hodnoty než hodnoty optimální.

- Lesní porosty jsou již díky historickému vývoji omezeny na chudší a nepříznivá stanoviště.

- Zásah odstraňuje extrémní stavy, spíše než aby nastoloval maximálně příznivý stav.

- Jedná se spíše o opatření jednorázová než o systematickou péči o „úrodnost“, kvalitu stanoviště, ta má být zajištěna ostatními lesopěstebními postupy a zásahy.

- Jsou zde daleko větší omezení z hlediska ochrany přírody a životního prostředí.

Aplikace hnojiv a hnojivých materiálů v LH

Možnosti využití postupů hnojení v lesnickém sektoru jsou přesto značně široké. V současné době je jejich cílem především řešení případů extrémně nedostatečné úrovně výživy a zlepšení zdravotního stavu a vitality porostů, zvyšování produkce porostů je až sekundární efekt. Samostatnou oblastí zůstává péče o půdní úrodnost v lesních školkách, která je po metodické a technologické stránce dostatečně zvládnuta a problémem je spíše dodržování jejich zásad a metod.

K dispozici je dnes přitom široká škála různých hnojiv a dalších prostředků chemické meliorace. V případě potřeby patří k hlavním praktickým problémům mj. i jejich výběr a volba. Na základě zkušeností s aplikací postupů hnojení v na-

šem LH je však nutno zdůraznit, že tento krok musí následovat po jiných, důležitějších. Je nutno:

- provést diagnózu deficitní či nevyvážené výživy,
- analyzovat příčiny a ekologické pochody k tomuto stavu vedoucí,
- posoudit možnosti a efekty melioračních zásahů,
- vybrat nejvhodnější meliorační látky a způsoby její aplikace, to vše spojené s uvážením jejich účinků a možností.

K nejčastějším požadavkům kladeným na hnojivé zásahy patří:

- ekologická bezpečnost,
- dlouhodobost účinku,
- poměrně malá specifická, aplikace ve velkém měřítku, přitom však zajištění odpovídajících účinků.

Hnojiva řady SILVAMIX®

Mezi množstvím hnojiv, ať již klasických nebo vyvinutých se zřetelem na specifické potřeby LH, hrají jednu z nejvýznamnějších

rolí hnojiva řady SILVAMIX® (fy ECOLAB Znojmo spol. s r. o.). Jejich výhodou je pomalé rozpouštění a uvolňování živin a rovněž možnost dodávat je v různé formě, konkrétně práškové, granulované nebo ve formě hnojivých tablet či briket o volitelné velikosti a obsahu živin.

Zajišťují tedy:

- pomalou účinnost,
- variabilní složení s důrazem na jednotlivé živiny, přitom však i základní složky s využitelností pro širší soubor lesních stanovišť.

Zájem o hnojiva řady SILVAMIX® podle poznatků autorů příspěvku mezi lesnickou veřejností roste a k tomu přispívají kladné výsledky, které je možno předložit ke kritickému posouzení. Na rozdíl od řady jiných produktů se prokázaly deklarované vlastnosti a schopnost hnojiva přispět k dosažení stanovených cílů.

Výzkumné plochy

Předkládaný příspěvek uvádí výsledky získané vyhodnocením experimentů v období 1997 – 2003 na souboru vybraných ploch. Z uváděných příkladů výzkumných ploch v tabulce 1 zahrnují první dvě problematiku podpory stanovištně náročnějších dřevin (Babín – Žďárské vrchy, lesy Dr. Kinského, Viničná – Jizerské hory, LS Nové Město pod Smrkem), třetí plocha Jizerka je na extrémní imisní holině vrcholového fenoménu Jizerských hor a poslední dvě plochy, s problematikou žloutnutí smrku, jsou na území II. zóny NP Šumava.

Plocha Babín

Na první ze sledovaných ploch se vliv hnojiv projevil velice výrazně. Tabulka 2 dokumentuje vývoj výšek, tabulka 3 pak velikost výškového přírůstu studovaných kultur (dnes již mlazin). Obě ověřované formy hnojiva, prášková SILVAMIX® MG a tableťovaná SILVAMIX® Forte, statisticky významně podporily výškový přírůst sazenic o 5 cm již v prvním roce, mezi sebou se pak jejich vliv prakticky neliší. V dalších letech účinnost rostla a vliv je průkazný i v roce 2003. Rozdíl v celkové výšce dosáhl během 7 let 1 metr, což není sice z hlediska obmýti velká hodnota, při odrůstání kultury však tento fenomén hraje významnou roli a účinnost hnojiva jasně prokazuje. Je nutno mít na paměti, že hnojivo bylo aplikováno k již zajištěné kultuře, při aplikaci bezprostředně po výsadbě by byl efekt na odrůstání patrně výrazně vyšší.

Vliv hnojiv řady SILVAMIX® na dané ploše je možno hodnotit vysoce pozitivně. Jeho účinnost je podmíněna vysokou náročností jedle obrovské (*Abies grandis*) na úrodnost stanoviště a deficitem živin na sledovaném stanovišti.

Plocha Viničná

Plocha Viničná představuje devastované stanoviště narušené těžbou zeminy. Lokalita byla zbavena humusu a v něm poutaných

živin, náročný buk byl sázen do sterilní minerální zeminy. Plocha je navíc vystavena poměrně silnému imisnímu zatížení, byť se nachází v jinak stanovištně poměrně výhodných podmínkách. Zde vedla aplikace hnojiv řady SILVAMIX® k okamžitému zvýšení výškového přírůstu a zlepšení stavu kultury. Jako příznivá se ukázala především varianta s práškovou formou, živiny tak byly podstatně rychleji k dispozici pro výsadby strádající v důsledku deficitní výživy (tabulka 4). Od roku 1999 až do konce experimentu (2001) byla průměrná výška sazenic a jejich průměrný roční výškový přírůst na této variantě nejvyšší a rozdíl oproti ostatním variantám byly statisticky signifikantní, stále se zvyšující. Kontrola a tabletová forma hnojiva vykazovaly v průběhu sledování srovnatelné výsledky, zejména v důsledku toho, že hnojivo bylo rovněž aplikováno ke starší kultuře a kořenové systémy nejsou schopny již odpovídajícím způsobem reagovat na tuto „bodovou aplikaci“. Experiment byl v roce 2001 pro nepříznivý stav kultury na otevřené lokalitě uzavřen.

Prášková forma se tak projevila jako vysoce účinná při zvyšování prosperity výsadby. Plochy je nutno od počátku zakládat v podmínkách, umožňujících reprezentativní srovnání - v jiném případě jsou výsledky málo relevantní.

Plocha Jizerka

Na lokalitě Jizerka byla kultura smrku ztepilého vysazena v roce 1994 na jaře počátkem května v pravidelném sponu 2x1 m celkem na 9 ploškách. Při výsadbě byly dvě trojice plošek ponechány bez dalších opatření a na jedné trojici, tj. ve trojím opakování, byl aplikován jemně mletý amfibolit, původem z Choltic u Čáslavi, v množství 2 kg k jedné sazenici (varianta A). Meliorační materiál byl přimíšen do zeminy v prostoru jamky těsně před výsadbou. V r. 1997 na jaře byl na další trojici plošek aplikován SILVAMIX® Forte v dávce 4 tablety po 10 g na sazenici (varianta S). Pomocí sazeče byly tablety vpraveny asi 15 cm hluboko ve vzdálenosti 30 cm od sazenic. Výsledky měření do období několika následujících vegetačních sezón po aplikaci hnojiva SILVAMIX® uvádí tabulka 5 (další výsledky prozatím nejsou k dispozici).

Jak je z výsledků patrné, dva roky po aplikaci amfibolitu byly pozorovány statisticky významně vyšší přírůsty sazenic na této variantě (3 cm). Varianta s budoucí aplikací hnojiva SILVAMIX® byla na úrovni kontroly, obě varianty představovaly homogenní soubor bez aplikace melioračních materiálů. Použití hnojiva SILVAMIX® se v prvním roce neprojevilo, což v těchto extrémních podmínkách není nic překvapujícího. Druhým rokem již byly rozdíly mezi kontrolou a variantou přihnojenou tabletami statisticky významné. Rozdíly vzhledem ke kontrole činily zhruba 7 cm (během dvou let), varianty s aplikací amfibolitu a hnojiva SILVAMIX® se přitom jeví jako vyrovnané přesto, že amfibolit byl aplikován o 3 roky dříve.

Od roku 1999 je varianta s hnojivem SILVAMIX® nejpřirůstavější. Vyrovnala náskok varianty s aplikací amfibolitu a třebaže rozdíly nejsou statisticky signifikantní, dosáhla nejvyšší průměrnou výšku. Aplikace

hnojiva řady SILVAMIX® se tak jeví jako levnější a přírůstově výhodnější varianta. Navíc je i šetrnější k prostředí, jelikož se aplikuje menší množství cizorodých látek. V případě bodové aplikace hnojiv je speciálně u smrku

Tabulka 1: lokalizace a základní charakteristiky výzkumných ploch

Číslo a název pokusné plochy	1 Babín	2 Viničná	3 Jizerka	4 U kanálu	5 Trojmezná
porost	330 C12	429B00	257 B7	37F3	49A1
nađm. v. (m)	580	500	960	920	1230
lesní typ	5K8	5K3	8K2	701	8K7
půdní typ	kambizem	kambizem	podzol	pseudoglej	podzol
dřevina	JDo	BK	SM	SM	SM
rok založení kultury/věk	1990 - 91	1994	1994	44 (1994)	107 (1994)
rok založení experimentu	1997	1997	1997	2000	2000
varianty	S - tablety S-práš. f. K	S - tablety S - prášk. f. K	S - tablety A K	S - prášk. f. K	S - prášk. f. K
poznámka	podsadba	zemník Clona cca 50 %	holina 100 kgN/ha	ruční 100 kgN/ha	ruční

Tabulka 2: vývoj výšek výsadeb na ploše Babín

varianta	H 96 cm	H 97 cm	H 98 cm	H 99 cm	H 00 cm	H 01 cm	H 02 cm	H 03 cm
kontrola	59,3	79,6 a	07,0 a	136,8 a	174,1 a	218,3 a	239 a	276 a
Silvamix tabl.	66,1	90,8 b	129,1 b	171,5 b	220,7 b	280,8 b	328 b	377 b
Silvamix práš.	63,6	88,0 ab	133,8 b	176,5 b	225,2 b	283,8 b	331 b	380 b

Pozn.: H – průměrná výška, různé indexy indikují statisticky významné rozdíly

Tabulka 3: výškový přírůst výsadeb na ploše Babín

varianta	IC 97 cm	IC 98 cm	IC 99 cm	IC 00 cm	IC 01 cm	IC 02 cm	IC 03 cm
kontrola	19,4 a	27,4 a	31,8 a	37,3	44,2	37 a	37 a
Silvamix tabl.	24,8 b	38,3 b	45,0 b	49,2	60,1	51 b	49 b
Silvamix práš.	24,3 b	46,6 b	40,7 ab	48,7	58,6	52 b	49 b

Pozn.: IC – výškový přírůst počítaný

Tabulka 4: výškový růst (H) a přírůst (I) sazenic na ploše Viničná

varianta	n97	H97	H98	H99	H00	H01	I99	I00	I01
kontrola	91	82,5 a	102,5 a	127,7 b	138,2 a	154,6 a	16,7 a	16,0 a	19,9 a
tablety	102	87,4 ab	103,9 a	118,7 b	136,9 a	164,9 a	16,1 a	12,5 a	23,0 a
prášková forma	95	93,9 b	106,1 a	129,9 b	161,7 b	203,7 b	22,6 b	23,6 b	43,7 b

Pozn.: n – počet jedinců varianty, H – průměrná výška, I – výškový přírůst měřený

Tabulka 5: vývoj kultury smrku na ploše Jizerka

Varianta	n92	n93	n94	n95	n96	n97	n98a	H92	
K	135	134	134	125	125	115	107	16,3	
A	138	138	139	138	138	135	128	16,2	
S	134	134	134	124	118	112	110	17,8	
Varianta	H93	H94	H95	H96	H97	H98a	H99	H00	H01
K	33,2	39,0	44,0	44,0a	51,1a	61,3a	72,2a	82,4a	100,7a
A	33,3	39,0	41,7	47,0b	55,8b	68,4b	80,5b	93,0b	113,4b
S	35,2	39,9	42,2	46,2ab	53,7ab	68,1b	80,9b	95,2b	114,9b

Pozn.: n – počet jedinců varianty, H – průměrná výška, I – výškový přírůst měřený

Tabulka 6: olíštění a žloutnutí smrku na sledovaných plochách na území LS Stožec v letech 1998 – 2003 (%)

Rok	1998		1999		2000		2001		2002		2003	
Plocha	O	Ž	O	Ž	O	Ž	O	Ž	O	Ž	O	Ž
K1H	80	13,0	86	9,2	82	6,5	84	9,2	71a	1,6a	69	1
K2K	78	14,6	85	13,3	81	15,7	81	15,2	61b	14,2b	61	19
T1H	74	17,5	72	16,4	72	15,5	73	9,4	66c	6,9c	71	5
T2K	76	15,0	76	14,0	75	18,8	75	17,0	71c	19,1d	73	21

Pozn.: různé indexy znamenají statisticky významné rozdíly, H – hnojeno, K – kontrola, O – olíštění, Ž – žloutnutí

nutno zmínit významnou skutečnost: kořenné systémy sazenic již třetím rokem výrazně přesáhnou obvod korunky a bodové přihnojení konkrétní sazenice se tak stává problematickým. Z tohoto hlediska je vhodné zvolit jiný způsob přihnojení nebo hnojivo aplikovat maximálně ve druhém roce, v případě pomalu působících hmot pak v roce výsadby.

Výsledky aplikace hnojiva SILVAMIX® ve II. zóně NP Šumava

Výzkumné plochy byly založeny na území LS Stožec, ve II. zóně NP Šumava. Dlouhodobě se zde projevuje fenomén žloutnutí, který však dosud nedosáhl kritického rozsahu. Na druhé straně na německé i rakouské straně Šumavy je založena řada experimentů, dokládajících úspěšné aplikace chemické meliorace při odstranění příznaků poškození lesních porostů tzv. novodobým poškozením lesů.

Na hnojených variantách byla aplikována hnojiva řady SILVAMIX® (SILVAMIX® MG) v létě 2000, manuálně, v dávce 100 kgN/1 ha. Jednotlivé plochy mají výměru 50x50 m (0,25 ha) a je na nich každoročně v podzimním období stanoveno olistění a určen rozsah žloutnutí (tabulka 6).

Z výsledků šetření vyplývá několik základních trendů. Na klimaticky příznivější lokalitě (U Kanálu – K – 7. LVS) se po aplikaci hnojiva SILVAMIX® v roce 2000 začal mírně odlišovat stav olistění, v roce 2002 byly rozdíly mezi variantami statisticky průkazné. Během doby sledování odlistění stoupá. Přihnojení zde pak prakticky odstranilo příznaky žloutnutí.

Na klimaticky exponované lokalitě (Trojmezná – 8. LVS) se stav olistění v průběhu doby sledování jen nevýrazně zhoršoval,

Obnova imisemi zničených lesů v Krušných horách; LS Litvínov; ilustrační foto: redakce

respektive stagnoval. V roce 2001 se i na této ploše rozsah žloutnutí dosti snížil a dnes je výrazně nižší. Přihnojení se tak projevilo příznivě ve zdravotním stavu smrkových porostů, a to již prakticky prvním rokem.

Závěry

Byla potvrzena pomalá účinnost sledovaných hnojiv a jejich dlouhodobý, postupně se zvyšující účinek. V tom spočívá i další výhoda ověřovaných typů: ani při méně odborné aplikaci a v méně přesně odhadnutých poměrech se není nutné obávat výraznějších negativních dopadů chemické meliorace na životní prostředí. Lesní ekosystém může lépe využít i v narušených podmínkách pozvolné zpřístupňování živin a obnovit úro-

veň narušených cyklů živin. Stále však platí, že chemická meliorace má své místo v lesním hospodářství pouze v kombinaci s dalšími lesopěstebními opatřeními, která minimalizují negativní dopady na životní prostředí a maximalizují přínos provedených zásahů.

Poznámka: Tento příspěvek vznikl díky grantové podpoře MŠMT v rámci řešení projektu MSM 414100006 - Lesní hospodářství v ekonomicky a ekologicky limitních podmínkách

*Prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc.,
Ing. Jiří Remeš, PhD.*

*Katedra pěstování lesů, FLE ČZU v Praze,
Doc. Ing. Jiří Viewegh, CSc.*

*Katedra dendrologie a šlechtění lesních dřevin,
FLE ČZU v Praze,
Kamýcká 129, 165 21 Praha 6 - Suchbát*

Certifikace lesů FSC

Letošní druhé číslo Lesu zdar (2/3) přineslo článek Ing. Františka Morávka „Certifikace hospodaření v lesích“, který obsahoval soubor důvodů proti zavádění certifikačního systému FSC v České republice. Dovolte mi informovat čtenáře o základních faktech o lesní certifikaci FSC a poopravit některá sdělení pana Ing. Morávka.

FSC

Forest Stewardship Council (FSC) je mezinárodní nevládní, nezisková organizace se sídlem v Bonnu. Vznikla v roce 1993 jako společná iniciativa dřevařského průmyslu, nevládních ekologických a sociálních organizací, lesnických sdružení i velkých prodejců dřevěných výrobků. FSC je řízeno demokraticky svými 586 členy ze 72 zemí světa. Struktura FSC odráží základní principy Agen-

dy 21 (klíčový dokument Summitu Země v Rio de Janeiro 1992): hospodářské, ekologické a sociální požadavky jsou reprezentovány vyrovnaným způsobem a tak, aby se navzájem podporovaly a nekonkurovaly si. Členové jsou v FSC rozděleni do tří komor, zastupujících sociální, ekologické a hospodářské zájmy. Stejně tak FSC dbá na vyrovnaný poměr mezi členy ze zemí průmyslového Severu a rozvojových států Jihu.

Základním mottem práce FSC je podpora environmentálně vhodného, sociálně prospěšného a ekonomicky životaschopného lesního hospodaření. Za tímto účelem FSC vytvořilo systém pro certifikaci lesního hospodaření a podniků zpracovatelského řetězce. Ve zkratce řečeno vytváří ústředí FSC v Bonnu politiky systému a akredituje (a kontroluje) práci certifikačních firem, národní ini-

ciativy FSC v jednotlivých zemích a národní standardy FSC. Národní iniciativy ve 35 zemích světa (další jsou ve fázi vzniku) především vytvářejí národní standardy FSC pro odpovědné lesní hospodaření ve svých zemích. Samotnou certifikaci pak provádějí akreditované certifikační firmy, pravidelně kontrolované pracovníky ústředí FSC.

V souvislosti s certifikacemi lesních majetků je konzultována široká laická i odborná veřejnost, zprávy z certifikačních auditů jsou veřejně přístupné, stejně jako ústředí FSC pravidelně zveřejňuje rozhodnutí o odebraných certifikátech. Podle závěrů studie Footprints in the Forest, vydané v únoru 2004 britskou organizací FERN, jež se zabývá lesním hospodařením a obchodem se dřevem v rámci Evropské Unie, je FSC v současné době jediným důvěryhodným a transparentním systémem pro certifikaci lesů. Proto jej podporují jak velké obchodní řetězce, tak nevládní ekologické organizace ve světě i v ČR a prostřednictvím

spotřebitelských kampaní se zvyšuje povědomí zákazníků o významu loga FSC na výrobcích ze dřeva.

Stav certifikace FSC

K 1. 4. 2004 byly podle požadavků FSC certifikovány více než 42 mil. ha lesů v 66 zemích světa. Evropský podíl činí 26 mil. ha FSC certifikovaných lesů ve 27 zemích. Kupříkladu v regionu střední Evropy se do certifikace FSC nějakým způsobem nezapojily již jen státní lesy v ČR a Rakousku. Pro certifikaci veškerých státních lesů se v Evropě rozhodli v Chorvatsku, Polsku, Nizozemí, Velké Británii, Švédsku a všech pobaltských zemích. Tvzení Ing. Morávka o tom, že Evropa se vydala cestou certifikace PEFC nepůsobí v tomto světle úplně přesvědčivě.

Na certifikované lesy navazuje ve světě 3033 certifikovaných zpracovatelských podniků a obchodníků se dřevem. V Evropě jich je více než 1700. Výsledkem toho je více než 10 000 druhů výrobků s visáčkou FSC. Prodává se certifikovaný papír, nábytek, kuchyňské náčiní, dřevěné uhlí, parkety, desky, schody či násady na nářadí. V českých prodejnách lze nalézt desítky druhů takto značených výrobků.

FSC v České republice

Pracovní skupina pro certifikaci lesů FSC v ČR (FSC ČR) vznikla z neformálního sdružení ekologického lesnictví v lednu 2002 a v zápětí splnila podmínky pro akreditaci jakožto národní iniciativa FSC. FSC ČR sdružuje 43 zástupců vlastníků lesů, lesníků, vědců, zástupců ekologických organizací, odborů, zpracovatelů a zainteresovaných jednotlivců ve třech odborných sekcích (ekonomická, ekologická a sociální), které mají stejnou váhu hlasů tak, aby žádný jednotlivý zájem nemohl dominovat a zároveň žádná sekce nemohla být přehlasována ostatními. Funkci pozorovatelů přijali zástupci ministerstva zemědělství a životního prostředí. FSC ČR získává prostředky pro svou činnost od českých i zahraničních nadací a institucí (např. EU).

České národní standardy FSC

Kromě propagace systému FSC, komunikace se zájemci z řad lesníků, zpracovatelů, obchodníků a spotřebitelů a monitoringu certifikačního procesu se hlavní náplní práce FSC ČR stalo vypracování Českých národních standardů FSC. Ty se po splnění národních procedurálních požadavků ušředí FSC stanou podkladem pro certifikaci lesů systémem FSC v ČR. Národní standardy FSC jsou založeny na 10 principech a 56 kritériích, jakýchsi celosvětově platných tématech, která jsou rozváděna do ukazatelů (a způsobů jejich ověřování) pro specifické přírodní, kulturní a společensko-ekonomické podmínky v jednotlivých zemích či regionech.

Není sporu o tom, že český lesní zákon č. 289/1995 Sb. představuje v evropských

poměrech velmi kvalitní zákon. Je ovšem třeba mít též na paměti zdravotní stav našich lesů, který v evropských poměrech patří k nejhorším a potřebu zabránit dalšímu masivnímu hybnutí lesů v budoucnosti. Z diskusí mezi členy FSC ČR vyplynulo, že současná legislativa (a na ně téměř výlučně vázané standardy Českého systému certifikace lesů, schválených Radou PEFC) nejsou plnou zárukou dostatečně razantního řešení problémů, jako je pokračující úbytek biologické rozmanitosti v našich lesích, jejich nízké retenční schopnosti či nedostatečná rezistence vůči abiotickým a biotickým vlivům (kůrovcové kalamity jsou toho výsledkem).

České národní standardy FSC směřují k přeměně převažujících jehličnatých monokultur na druhově, věkově, výškově i tloušťkově rozmanité porosty, obhospodařované podrobnými a výběrnými způsoby. Mají vlastníka vést k orientaci na širší škálu dřevin a sortimentů, což, jak nám ukazují příklady domácí i zahraniční (zejména ze Švýcarska, Německa či Slovinska), se středně a dlouhodobě vyplácí ekologicky stabilnějšími lesy a prosperující ekonomikou lesních podniků. Standard též obsahuje zjednodušení pro vlastníky menších lesů tak, aby nebyli certifikacími požadavky neúměrně zatěžováni a znevýhodňováni oproti větším majetkům.

Certifikace FSC nemá být diktátem, důležitá je vůle lesních hospodářů pokračovat v dobré práci, měnit, učit se z dosažených výsledků a přenášet nově nabyté vědomosti do praxe. Certifikační nevyžadují absolutní shodu se standardy v prvním či druhém roce certifikace, pokud se nejedná o zcela zásadní porušení principů FSC. Při pravidelných každoročních auditech certifikační hodnota postupně změní. Vlastníci mají navíc možnost ovlivnit úroveň standardů ve standardizační komisi FSC ČR ještě před jejich dokončením či při pravidelných revizích po dvou letech.

České národní standardy FSC jsou vytvářeny ve standardizační komisi FSC ČR, která je otevřena všem členům i pozorovatelům. Státní podnik Lesy ČR byl jakožto největší správce lesů v ČR několikrát přizván ke spolupráci na formulaci Českých národních standardů FSC, žel tuto nabídku dosud nepřijal a zájem správců a vlastníků lesů ve sdružení hájí především zástupci menších

Druhově pestré původní porosty v KRNPu; ilustrační foto: redakce

a středních lesních majetků. Sdružení FSC ČR srdečně zve ke spolupráci další zájemce. Členství je zdarma.

České standardy byly během uplynulých dvou let několikrát konzultovány s externími spolupracovníky sdružení – lesnickými osobnostmi – a srovnávány s platnými standardy FSC pro Německo. Je to živý dokument, připravený pro další připomínky a změny. Před schválením konečné verze v roce 2005 je nyní připraveno terénní testování standardu v rámci certifikace na několika lesních majetcích. Podílet se na něm bude Ústav pro výzkum lesních ekosystémů (IFER). Cílem je zjistit vhodnost, použitelnost a ověřitelnost jednotlivých ukazatelů standardu v podmínkách různých typů lesa, různé vlastnické struktury a velikosti majetku. Ing. Morávek ve svém příspěvku reaguje na pro něj nepřijatelné ukazatele ze starší verze standardů, které již byly většinou modifikovány či vypuštěny.

Cena certifikace

Dosud byl v ČR certifikován pouze jeden lesní majetek, v letošním roce probíhá několik dalších certifikačních auditů včetně skupinové certifikace obecních majetků v okolí Svitav. Certifikační zpracovatelského řetězce získalo v ČR 11 podniků, další, především výrobci finálních dřevěných produktů na export, jsou nyní v procesu certifikace.

Obecně se zvyšuje zájem českých i zahraničních firem a obchodníků po FSC certifikovaném dřevě z ČR. Poptávka převažuje nad nabídkou, a cenové zvýhodnění

certifikovaného dřeva tak často dosahuje několika EUR za m³ dřeva. Jistě ovšem existují i nepřímé, těžko finančně vyjádřitelné, přínosy, které získání certifikátu FSC může lesnímu podniku přinést. Němečtí vlastníci lesů hovoří o prestiži, garanci odpovědného lesního hospodaření pro občany a odběratele dřeva, zlepšeném postavení na trhu, zejména pak v situaci jeho všudypřítomného nadbytku.

Ing. Morávek vyjadřuje přesvědčení o neúměrně vysokých nákladech za certifikaci FSC. Certifikace FSC je skutečně dražší než u systému PEFC. Je to mimo jiné dáno důkladností certifikačních procedur, které obsahují prvky (veřejné konzultace se zájmovými skupinami, detailní terénní šetření, hodnocení závěrečných certifikačních zpráv dvěma nezávislými experty), jež zaručují

důvěryhodnost systému FSC. Oprávněná je výtky na adresu zahraničních certifikačních firem, jejichž operační náklady zvyšují cenu pro české vlastníky. Dobrou zprávou je současný vznik dvou českých poboček certifikačních firem. Jejich existence spolu s větší konkurencí na trhu by měla vést ke zlevnění služeb.

Velmi důrazně je ovšem třeba se ohradit proti ničím nepodloženým a matoucím zmínkám Ing. Morávky o neprůhledné transparentnosti zdrojů financování certifikace FSC a signálech „výrazného sponzoringu certifikace z nejasných zdrojů“. Lze se jen domýšlet, že pan Ing. Morávek měl na mysli skutečnost, že náklady na pořízení certifikace jsou často lesním majetkům snižovány poptávajícími odběrateli dřeva či granty nadací, které podporují ekologicky a sociálně odpov-

ědné lesní hospodaření. Finanční pomoc vlastníkům, kteří mají zájem prokázat vysokou kvalitu svého lesního hospodaření je podle mého názoru správná.

Závěr

Lesní certifikace je měkký tržní nástroj a především pak nástroj dobrovolný. V ČR stát prostřednictvím Národního lesnického programu vyjádřil podporu všem nediskriminačním certifikačním systémům a odpovědné instituce se shodují na potřebě informovat vlastníky lesů o různých typech certifikace, s různými požadavky a různými dopady na hospodaření v lesích a ekonomiku lesního podniku. Konečné rozhodnutí musí zůstat na straně vlastníka lesa.

Mgr. Michal Rezek, FSC ČR

nové odborné publikace a knihy

z oboru lesnictví a příbuzných oborů

Lesnická entomologie

Jaroslav Křístek a Jaroslav Urban

Hmyzí škůdci působí v lesích škody, které často velkoplošně rozvracejí lesní hospodářství. Proti nim bojuje ochrana lesů, která za 200 let své existence shromáždila rozsáhlé vědecké a praktické poznatky. Do tohoto profilového lesnického oboru vstupuje lesnická entomologie, která všestranně zkoumá lesní hmyz a jeho funkci v lesních společenstvech. Autoři této knihy se snažili, aby v ní praktický lesník našel potřebné informace o hmyzu, který škodí lesním dřevinám, i o hmyzu, který je oponentem lesních škůdců. V obecné části je podrobně popsána morfologie hmyzu, která je často jediným kritériem pro jeho druhovou determinaci. Velká pozornost je věnována ekologii hmyzu v celé šíři, to je autekologii, denekologii i synekologii. Autoři se snažili o to, aby čtenář pochopil roli hmyzu v lesních ekosystémech, zákony, podle nichž se lesní hmyz vyvíjí, jeho vazby na ostatní články ekologické struktury a podíl na fungování lesních ekosystémů. Ve speciálním oddílu knihy jsou v pořadí přirozeného systému živočichů uvedeny systematické jednotky hmyzu, které se v lesních ekosystémech vyskytují, a to až do druhů. Zvláště velká pozornost je věnována tzv. statutárním druhům, které mají velké gradační schopnosti a jsou schopny ohrozit lesní hospodářství. Méně významným druhům je věnována úměrně menší pozornost. Z uvedeného plyne, že kniha Lesnická entomologie není soustavným kompendiem o lesním hmyzu, ale vstupním podkladem pro ochranu lesů proti hmyzím lesním škůdcům.

Vyd. Academia, Praha, 2004

(zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK)

Ochrana smrčín proti kůrovcům

Petr Zahradník

Publikace podává ucelený soubor informací o nejvýznamnějších kůrovcích na smrku v souvislosti s nepříznivě se vyvíjející situací kolem přemnožení kůrovců téměř na celém území naší republiky v důsledku silného oslabení porostů z nedostatku srážek. Obsahem publikace jsou základní bionomické údaje o škůdci a dále zhodnocení významu jednotlivých druhů ve smrkových porostech. Nejvýznamnější část pak tvoří vlastní kontrolní a obranné (preventivní i supresivní) metody se zaměřením na praktické využití. Druhy kůrovců uvedené v publikaci jsou rozdě-

leny do následujících skupin. Druhy významné: lýkožrout smrkový, lýkožrout lesklý a lýkožrout severský. Druhy potenciálně významné: lýkožrout menší a lýkohub matný. Druhy lokálně a časově omezeně významné: lýkožrout obecný a technický škůdce dřevokaz čárkovaný. Vyd. Lesnická práce, s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, 2004 (přiděleno technické knihovně LČR HK)

Myslivecké střelectví

Jiří Hanák

Publikace je třetím novelizovaným, doplněným a přepracovaným vydáním známé knihy. Obsahuje standardní strukturu předmětu střelectví. Pojednává o historii palných zbraní, rozdělení a konstrukci zbraní, konstrukci, vlastnostech a použití nábojů, balistice, výběru zbraní a střeliva, nastřelování zbraní a způsobech úspěšné lovecké střelby. Praktickými radami je publikace přínosem nejen pro adepty, ale i pro pokročilejší uživatele loveckých zbraní. Publikace vznikla za přímé podpory Českomoravské myslivecké jednoty a je určena jako oficiální učebnice ČMMJ a dalších subjektů pro základní zkoušky z myslivosti a pro zkoušky pro myslivecké hospodáře.

Vyd. autor, Praha, 2003

(zakoupeno v Knihkupectví Myslivost, Praha, pro technickou knihovnu LČR HK)

Rostlina a stres

Ladislav Bláha, Romana Bocková, František Hnilička, Helena Hniličková, Vojtěch Holubec, Jana Möllerová, Jindra Štolcová a Jiřina Zieglerová

Publikace by měla čtenáři zodpovědět otázky, co vlastně je stres rostlin, definovat biotické a abiotické stresory a úroveň adaptační reakce rostlin na stresory. Po úvodních definicích pojmů se autoři zabývají životním prostředím rostlin, fyziologií stresu u individuální rostliny, u porostů a u rostlinných společenstev. Podrobněji autoři probírají geobotanické hledisko, tj. vliv lokalit, podloží a nepříznivých podmínek na růst a vývoj rostliny, na zachování potomstva rostliny a v neposlední řadě i vlastního rodu a druhu. Doplnkovou tematikou k dané problematice je též vliv tzv. „globálního oteplování“ na rostliny. Dále následuje kapitola o významnosti vlivu stresorů na adaptace a evoluci rostlin od dávné minulosti až po současnost. Další okruh příspěvků se týká vztahu člověk – rostlina. Na závěr autoři zařadili i velmi sporné téma o tom, že rostliny mohou mít daleko složitější způsob vnímání okolního světa, než jaký jsme jim ochotni běžně přiznat. Publikace je doplněna celou řadou příkladů z živé přírody i barevnými fotografiemi.

Vyd. Výzkumný ústav rostlinné výroby, Praha, 2003

(zakoupeno u firmy PowerPrint v Praze pro technickou knihovnu LČR HK)

Jiří Uhlíř

Trendy

ve využívání a zachování lesů

Ve dnech 22. – 26. března 2004 se v Hotelu Hrubá Skála uprostřed krásné přírody Českého ráje konal mezinárodní seminář s názvem „Trends in Forest Use and Conservation – Policy Options for Action“ (Trendy ve využívání a zachování lesů – varianty politiky v praxi) zabývající se hlavními problémy lesního hospodářství z pohledu lesnické politiky. Organizátory této akce bylo FAO – lesnická sekce, Ministerstvo zemědělství ČR a Lesy České republiky, s. p. Jednalo se v pořadí již o druhý takovýto lesnicko-politický workshop. První, taktéž s podporou českého trust fondu FAO, proběhl v prosinci 2002 v Židlochovicích a byl zaměřen na malé vlastníky lesů. Účastníky letošního setkání bylo téměř 30 odborníků na lesnickou politiku z různých lesnických organizací a institucí ze zemí především střední, východní a jihovýchodní Evropy (Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko a Černá Hora a Ukrajina). Dále zde vystoupili zástupci Finska, Švýcarska a Itálie. Za českou stranu se semináře zúčastnili Ing. Martin Chytrý, Ing. Karel Vančura (toho času oba MZe) a Ing. Miroslav Chlud (MŽP).

Cílem tohoto semináře bylo pojmenovat současné i nově se objevující problémy, které stojí před lesnickým sektorem v Evropě, a to nejen v zemích nově přistupujících nebo kandidujících na vstup do EU. Přínosem takového setkání by kromě lepšího pochopení otázek souvisejících s rozvojem lesnictví v současné době a v budoucnu, mělo být i vymezení praktických opatření k řešení jednotlivých prioritních problémů a v neposlední řadě i výměna informací, poznatků a vybudování sítě kontaktů, které provádění vymezených opatření v praxi usnadní.

Seminář byl organizován tak, že první den byly předneseny vstupní referáty otvírající danou problematiku. V dalších dnech pak byly v rámci pracovních skupin jednotlivé problémy identifikovány a diskutovány a z dílčích výstupů přijaty společné závěry. Mezi hlavními identifikovanými problémy současného lesního hospodářství byly uváděny např.: podpora dřeva, která vyžaduje propojení celého řetězce od vlastníka lesa přes výrobce až po konečného spotřebitele; oživení národních trhů s výrobky ze dřeva; zlepšení ekonomické životaschopnosti lesnického sektoru; souběžné zvyšování poptávky po dříví a environmentálních službách a ochraně přírody a nepřipravenost za tyto služby platit; rovnováha mezi využíváním lesa a ochranou přírody; nedostatečné ekonomické zhodnocení různých opatření ochrany přírody; neschopnost státu kompenzovat snížení příjmů z důvodu ochrany biodiverzity; zajištění sociálních přínosů z lesa; nízká úroveň odborných znalostí soukromých vlastníků lesa, nedostatečná spolu-

práce mezi vlastníky lesa a pouze jejich částečná organizovanost; vztah soukromého vlastnictví a veřejného zájmu; nutnost informování o tom, co je lesnictví a nezbytnost naučit lesníky lépe komunikovat; komunikace mezi jednotlivými sektory; malý význam lesnického odvětví.

Dále bylo konstatováno, že les a lesníci čelí na jedné straně rostoucím požadavkům na environmentální služby, na straně druhé je lesní hospodářství součástí tržní ekonomiky, jejíž důležitou část tvoří produkce a zpracování dřeva. Je tedy nutné mít na paměti, že podstatou udržitelného obhospodařování lesů jsou tři pilíře – ekonomický, ekologický a sociální – přičemž žádný z nich nelze opomíjet.

Součástí semináře byla i venkovní exkurze, při které měli účastníci možnost seznámit se díky poutavému výkladu pana lesního správce Ing. Dundy a jeho kolegů s hospodařením na LS Hořice a poznat přírodní krásy Českého ráje v okolí Hrubé Skály.

Bc. Jana Pechová, ředitelství LČR

V květnu oslavili významná životní jubilea tito pracovníci LČR

Padesátiny

8. 5.	Drahomíra Čermáková	LS Telč
18. 5.	Marie Vášová	LZ Boubín
26. 5.	Ing. Václav Markes	OI Český Krumlov

Šedesátiny

2. 5.	Jaromír Dolanský	LZ Kladská
4. 5.	Antonín Smetana	LZ Dobříš
5. 5.	Jaromír Homolka	LZ Dobříš
14. 5.	Ing. Petr Sklenář	LS Znojmo
15. 5.	Jan Olekšák	LZ Kladská
18. 5.	Ivo Matýsek	OST Frýdek-Místek
20. 5.	Ing. Roman Kuták	OST Benešov
20. 5.	Jiřina Hejduková	LZ Dobříš

**Všem jubilantům blahopřejeme
a přejeme jim hodně zdraví a spokojenosti**

Den s Lesy České republiky

v Železných horách

Po úspěšných akcích pro děti, které proběhly v loňském roce například na hradech Valečův a Divčí kámen, jsme na sobotu 17. dubna připravili, ve spolupráci s LS Ronov nad Doubravou, dětský den v areálu táborové základny MŠMT u obce Běstvina v oblasti CHKO Železné hory. Byl určen dětem od 3 do 14 let a jejich rodičům. Pro děti byla připravena stezka v lesích kolem střediska, na níž poznávaly dřeviny, lesní ptáky a jejich potravu, házely míčky do otevřených úst loupežníků, poznávaly podle hmatu předměty a přírodniny a určovaly, co nepatří do lesa nebo si mohly ověřit své znalosti o stopách lesní zvěře. Za úspěšné absolvování trasy dostal každý účastník v cíli drobné dárky a poukázku na občerstvení. V doprovodném programu si děti mohly vyzkoušet střelbu z luku a podívat se na ukázky výcviku dravců. Pro dospělé byla připravena ukázka lesnické techniky, prezentace lesnických firem z regionu a výstava fotografií přírody. Po vylosování hlavních dvaceti cen, mezi nimiž nechyběly sportovní batůžky, praktické ledvinky nebo knížky o přírodě, zahráli dětem herci pražského divadla Minaret pohádku O perníkové chaloupce. Poděkování právem náleží všem zaměstnancům LS Ronov nad Doubravou, kteří se akce zúčastnili a přispěli nemalou měrou k jejímu zdařilému průběhu. Informace o dalších dětských dnech naleznete na www.lesy.cz.

Připravujeme

- 21. května 2004** Den s LČR ve spolupráci s KI Brandýs nad Labem a s LS Mělník
9:00 – 13:00 hod
Lokalita: areál výstaviště v Lysé nad Labem (akce v rámci výstavy Natura Viva)
- 29. května 2004** Den s LČR ve spolupráci s LS Karlovice
10:00 – 15:00 hod
Lokalita: Karlova studánka
- 5. června 2004** Den s LČR ve spolupráci s LS Rychnov nad Kněžnou
13:00 – 17:00 hod.
Lokalita: obec Ratibořice, oddechová zóna za parkovištěm
- 18. června 2004** Den s LČR ve spolupráci s KI Frýdek Místek a LS Frýdek Místek
10:00 – 16:00 hod.
Lokalita: obec Morávka, areál ZŠ Morávka
- 22. června 2004** Den s LČR ve spolupráci s LS Hluboká nad Vltavou
8:00 – 16:00 hod
Lokalita: Stará obora
akce pro ZŠ
- 17. července 2004** Den s LČR ve spolupráci s KI Brandýs nad Labem a s LS Nymburk
10:00 – 15:00 hod
Lokalita: hrad Valečov u obce Boseň

Mgr. Eva Diabolová, ředitelství LČR

Kalendář akcí pořádaných Českou lesnickou společností (ČLS) pro rok 2004

ČERVEN

Problematika pěstování lesa v oblastech postihovaných odumíráním smrku

2. 6. hotel „Červený Zámek“ v Hradci nad Moravicí
Celostátní seminář, který má za cíl na základě historického vývoje a současného stavu smrkových porostů nastínit další perspektivy pěstování lesa v nižších polohách Severní Moravy a Slezska. Pořádá ČLS a obl. pob. Krnov pod odbornou záštitou a finančním přispěním MZe ČR. Odborný garant: Ing. Josef Kubačka. Organizační garant: Ing. Pavel Kyzlík

Kanada a její příroda a lesy (Lesnický podvečer pro veřejnost)

10. 6. ČLS, Novotného lávka 5, Praha
Ing. A. Kuzbach

Problematika zakládání obor

11. – 12. 6. v Mimoní
Odborný garant: Ing. Janota, MVDr. Vodňanský, MVDr. Zabloudil

Pěče o ekosystémy na území KRNP

17. 6. v Harrachově
Odborný garant: Ing. Kadleček

Vliv rozšíření EU na lesní hospodářství ČR a další mezinárodní lesnické aktivity

24. 6. v Praze, budova ČS VTS
Odborný garant: Ing. K. Vančura, CSc. a Ing. V. Peší

SRPEN

Certifikace a audit

26. 8. v Brandýse nad Labem
Odborný garant: Ing. Pavel Hes

ZÁŘÍ

Pěstování sazenic dubu

2. 9. v Třeboni
Odborný garant: Josef Červenský

Pěče o porosty v ptačích oblastech Natury 2000

7. 9. v Rožnově pod Radhoštěm
Odborný garant: Ing. Moucha

O lesnické škole ve Žluticích a kraji u Střely a pod Vladařem (Lesnický podvečer pro veřejnost)

9. 9. ČLS, Novotného lávka 5, Praha
Ing. Josef Svoboda

Krajina, les a ochrana přírody II

Seminář pro obce s rozšířenou působností
14. – 15. 9. v Praze, budova ČS VTS
Odborný garant: RNDr. Němec a Ing. Kyzlík

Lázeňské a rekreační lesy

23. 9. v Karlových Varech
Odborný garant: Ing. Krejčí

ŘÍJEN

Porovnání metod hodnocení mimoprodukčních funkcí lesa

7. 10. Skalský Dvůr u Bystřice nad Perštejnem
Odborný garant: Doc. Švihla a Ing. Krečmer

VII. sněm lesníků na téma: Základní problémy lesnictví v roce vstupu do EU

12. 10. v Hradci Králové
Odborný garant: Ing. Krečmer, Ing. Kalina, Ing. Svoboda

Lesnické a myslivecké časopisy (Lesnický podvečer pro veřejnost)

14. 10. ČLS, Novotného lávka 5, Praha
Jiří Junek

Využití přesíleného dřeva

19. 10. v Horšovském Týně
Odborný garant: Ing. Konopík

FOTOreportáž

SMRK

dřevina budoucnosti

U příležitosti konání semináře Smrk - dřevina budoucnosti, byla také odhalena pamětní deska vynikajícímu lesníkovi profesorovi Zdeňku Poledu.